

Opinnäytetyö (AMK)

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2014

Jaana Lehti

”KIRJASTO ON LASTEN!”

Koivukylän suuralueen päiväkotien kirjaston käyttö

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jaana Lehti

”KIRJASTO ON LASTEN!”

Koivukylän suuralueen päiväkotien kirjaston käyttö

Lopputyön aiheena on Koivukylän suuralueen päiväkotien kirjaston käyttö. Kirjaston palveluprofiilin uudistamiseen liittyvien ja suunnitelmissa olevaan uuteen kirjastotilaan kohdistuvien toiveiden selvittäminen. Tavoitteena oli myös uusien palvelumuotojen kokeileminen. Päiväkotien kanssa tehtävää yhteistyötä pidetään arvokkaana ja sitä halutaan aktivoida ja kehittää.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pohjaa lukutaidon kehittymiseen ja lukemisen merkitykseen alle kouluikäisen lapsen elämässä. Viitekehyksessä selvitetään lukutaidon ja sen määritelmän muuttumista sekä lukutaidon hallinnan välttämättömyyttä sähköisessä maailmassamme. Tämä tutkimus on kehittämistutkimus, jossa tutkimusmenetelminä käytettiin kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia kehittämistutkimuksen menetelmiä. Tutkimuksen kohdejoukoksi valittiin päiväkotien henkilökunta. Tutkimuskysely lähetettiin Koivukylän suuralueen 75 ryhmälle. Vastauksia saatiin viideltäkymmeneltä ryhmältä. Vastausten pohjalta haastateltiin sekä varhaiskasvatuksen hallinnollista henkilökuntaa että päiväkodeissa työskentelevää henkilökuntaa.

Kyselyyn pohjalta saa käsityksen, että päiväkodit pitävät kirjaston palveluja tärkeinä ja pääsääntöisesti palveluihin ollaan tyytyväisiä. Koivukylän lastenosaston tila todettiin pieneksi, mutta se ei silti ole este kirjaston käytölle. Päiväkodit haluavat vaihtelua käyttämällä eri kirjastojen palveluja. Kulttuuritapahtumia toivottiin lisää. Elokvakerhokokeilu sai innostuneen vastaanoton ja sitä päätettiin jatkaa. Satudiplomin suorittamista ehdotettiin kaikille esikouluryhmille. Päiväkotien kuljetuspalvelukokeilusta oltiin kiinnostuneita. Tietoa palveluista saadaan pääasiassa Kulttuurisäpinät -lehestä tai suoraan henkilökunnalta. Tutkimuksen oli tarkoitus kartoittaa Koivukylän kirjaston palveluja, mutta vastausten välityksellä saatiin tietoa myös muista kirjastoon liittyvistä asioista esimerkiksi Mikkolan kirjaston lakkauttamisen vaikutuksista ja kirjastoauton merkityksestä päiväkodeille.

Vaikka palveluihin ollaan yleisesti ottaen tyytyväisiä, halutaan tiedottamista ja markkinointia varhaiskasvatusta kohtaan lisätä sekä Koivukylässä että koko Vantaan alueella. Lastenkirjastopalvelujen markkinoinnin edistämiseksi päätettiin laatia kaupunkitasoinen esite.

ASIASANAT:

kirjaston käyttö, kehittämistutkimus, lasten kirjastopalvelut, päiväkodit, varhaiskasvatus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

Jaana Lehti

“LIBRARIES ARE FOR CHILDREN!” KOIVUKYLÄ KINDERGARTEN’S LIBRARY USE

The final aim of this thesis is to study the use of the library by the kindergartens in the Koivukylä area in Vantaa. The service profile reform in Koivukylä Library and plans of a new library space call for studies on the patrons' wishes regarding library services. The aim was as well try to develop new forms of service and experimentation. The co-operation between libraries and kindergartens is valuable and needs to be activated and developed.

The theoretical part of the thesis is based on previous studies on literacy and the importance of reading for pre-school aged children. This study is a development study, where qualitative research methods were used. The target group consisted of day care staff. The study questionnaire was sent to 75 day care professionals in the Koivukylä area. Altogether fifty responses were received. Based on the responses, both the administrative staff and the teaching staff working in day-care centers were interviewed.

The results of the questionnaire show the day care professionals are satisfied with the location of the library as well as its services and amenities. The children's section at Koivukylä Library was found to be small, but it is still not a barrier to the use of the library. The respondents would like the libraries to provide a wide range of library services and cultural events. They were particularly interested in the new film-club, the launch of a fairytale diploma for pre-school children and the kindergartens shuttle service. Information of library services was obtained mainly from Kulttuurisäpinät magazine or directly from the library staff. In addition, the responses provided information on other related issues such as the effects of the closure of Mikkola Library and of the role the mobile library for kindergartens.

Although the respondents were satisfied with the services, the results of the study indicate that information and marketing in kindergartens should be improved both in Koivukylä and in the entire city of Vantaa. Therefore a new brochure on library services for children in Vantaa will be compiled.

KEYWORDS:

libraries, library, research, development research, children's library, day care centers, early childhood education

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 KIRJALLISUUDEN MERKITYS ALLE KOULUIKÄISELLE LAPSELLE	9
2.1 Lukutaito	9
2.2 Lukutaidon määritelmiä	10
2.3 Muuttuva monilukutaito	11
2.4 Lukutaito ja lukemistietoisuus	11
2.5 Lukemisen malli	12
2.6 Lukemisen toisto ja keskusteleminen	13
2.7 Lukemisen vaikutuksia	15
2.8 Sadun merkitys	16
2.9 Kirjan kuvitus	17
2.10 Lukemisen erityisvaikeus eli dysleksia	18
3 KOIVUKYLÄN KIRJASTO JA - SUURALUE	20
3.1 Koivukylän kirjasto	20
3.2 Koivukylän suuralue	20
4 VANTAAN VARHAISKASVATUS JA - PÄIVÄHOITO	22
4.1 Vantaan varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelut	22
4.2 Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma	22
4.2.1 Kasvatuskumppanuus	22
4.2.2 Kielen kehityksen tukeminen	23
4.5 Koivukylän suuralueen varhaiskasvatus ja päivähoito	24
5 KIRJASTO LUKUHARRASTUKSEN EDISTÄJÄNÄ	26

5.1 Kirjaston sivistystehtävä	26
5.2 Koivukylän kirjaston päiväkotipalvelut	26
6 KIRJASTON KÄYTÖN KYSELY KOIVUKYLÄN SUURALUEEN PÄIVÄKOTIRYHMILLE	29
6.1 Tutkimuksen tarve ja tavoitteet	29
6.2 Tutkimuksen teoria ja laatu	29
6.3 Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimuksen toteutus	30
6.4 Tutkimuskysymysten analysointi	31
7 KYSELYN TULOKSET	33
7.1 Ryhmän ikäjakauma	33
7.2 Palvelujen tärkeys	34
7.3 Käyntien tiheys	34
7.4 Toivottu käyntien määrä	35
7.5 Palvelujen saatavuus	35
7.6 Kirjastoon kulkeminen	36
7.7 Kirjastossa käyvän ryhmän koko	36
7.8 Muiden kirjastojen käyttö	37
7.9 Ryhmien käyttämät palvelut	37
7.10 Toiveet kirjastoa kohtaan	39
7.11 Tietoa palveluista	41
7.12 Muu palaute	41
8 KYSELYN ANALYSOINTI JA POHDINTA	43
8.1 Vastausaktiivisuus, käyttäjien ikä ja palvelun saavutettavuus	43
8.2 Käyttötiheys ja palvelun tärkeys	43

8.3 Kirjastoauton merkitys	43
8.4 Kirjastossa käyvän ryhmän koko	44
8.5 Aineistonkuljetus- ja elokuvakerhokokeilu	44
8.6 Satudiplomi	44
8.7 Aineistopakettit	45
8.8 Käytetyimmät ja toivotuimmat palvelut	45
8.9 Tietoa palveluista	45
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	46
LÄHTEET	48

LIITTEET

Liite 1. Kirjaston käytön kysely Koivukylän suuralueen päiväkotiryhmille

Liite 2. Saatekirje

TAULUKOT

Taulukko 1. Kysymys: Kirjastossa käyvän ryhmän ikäjakauma?	32
Taulukko 2. Kysymys: Kuinka tärkeänä pidätte kirjaston palveluja?	33
Taulukko 3. Kysymys: Miten pitkä matka kirjastoon on päiväkodistanne?	34
Taulukko 4. Kysymys: Millä kokoonpanolla käytte kirjastossa?	35
Taulukko 5. Kysymys: Käytättekö muita kirjastoja?	36
Taulukko 6. Kysymys: Mitä seuraavia palveluja ryhmänne on käyttänyt?	37
Taulukko 7. Kysymys: Mitä toivoisitte kirjastolta?	39
Taulukko 8. Kysymys: Miten saatte tietoa kirjaston palveluista?	40

1 JOHDANTO

Ajatus päiväkotiryhmien kirjaston käytöstä Koivukylän suuralueella on mietityttänyt kirjastoa pitkään. Koivukylän kirjastossa käy muutama päiväkotiryhmää viikossa, kun isommissa kirjastoissa käyttökerrat ovat suurempia. Kirjasto pitää päiväkotiyhteistyötä arvokkaana ja halusi aktivoida yhteistyötä. Koivukylän tulevaisuuden suunnitelmissa oleva uusi kirjasto antoi myös aiheita päiväkotien kirjastoon kohdistuvien toiveiden kartoittamiseen. Marraskuun lopussa 2013 kaikissa Vantaan kaupunginkirjastoissa pohdittiin palveluprofiilin uudistukseen liittyviä asioita. Kokouksissaan kirjasto totesi jälleen kerran kuinka tärkeänä päiväkotiyhteistyön kehittäminen on.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa Koivukylän kirjaston päiväkotipalvelujen tilanne ja miettiä palvelujen kehittämiskohteita. Ovatko nykyiset palvelut ajantasaisia? Mitä kirjastolta toivotaan? Mitä kirjasto voi tehdä kohentaakseen palvelujaan niin, että alueen päiväkotien kiinnostus kirjastopalveluja kohtaan vahvistuisi? Tavoitteena on sekä uusien palvelumuotojen kehittäminen että kokeileminen.

Koivukylän suuralueella asuu paljon maahanmuuttajataustaista väkeä, ja kirjasto toivoisi tavoittavansa eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia ja aikuisia myös päiväkotien kautta palveluidensa pariin. Kirjasto haluaa tukea erikielisiä asukkaita heidän omassa äidinkielessään ja olla mukana rakentamassa lapsien kaksikielisyyttä.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys pohjaa lukutaidon kehittymiseen ja lukemisen merkitykseen alle kouluikäisen lapsen elämässä. Yleisellä kirjastolla on lukutaidon edistämisen ja lukemiseen innostamisessa tärkeä tehtävä. Lukeminen ja lukemaan oppiminen on monimuotoinen ilmiö, jolla on vahvoja vaikutuksia lapsen elämässä. Viitekehyksessä selvitetään lukutaidon ja sen määrittelyn muuttumista sekä lukutaidon hallinnan välttämättömyyttä sähköisessä maailmassa. Perinteinen lukutaito on perusta medialukutaidolle. Medialukutaitoon kuuluu kyky ja taito hakea sekä painetuista että sähköisistä lähteistä olen

naista tietoa, arvioida ja soveltaa tietoa omaan käyttöön sekä kyky arvioida ja verrata eri tietolähteitä ja taitoa soveltaa tietoa omaan käyttöön. (Opetusministeriön kirjastostrategia 2010,11.)

Tutkimusosuus käsittelee Koivukylän suuralueen päiväkotipalvelujen nykyhetkeä, palvelun kehittämistarpeita ja tulevaisuutta. Tavoitteena on selvittää päiväkotien tämänhetkisiä tapoja käyttää kirjaston palveluja, kysyä toiveita ja etsiä ideoita palvelujen kehittämiseksi. Aikaisempaa tutkimusta aiheesta ei ole tehty.

Tutkimusmenetelminä käytettiin toisiaan täydentäviä kvalitatiivisia eli laadullista kehittämistutkimuksen menetelmiä että kvantitatiivisia eli määrällisen tutkimuksen metodeja. (Hirsjärvi ym. 2009, 164 - 165.)

Kyselytutkimus toteutettiin lähettämällä kirje Koivukylän suuralueen 35 kunnalliseen päivähoitoyksikköön ja kahteen yksityiseen päiväkotiin. Kirjeissä oli neljä kyselylomakkeita sekä valmis palautuskirjekuori. (Ks. Liitteet 1 ja 2.) Kysely tehtiin touko-kesäkuussa 2014. Päiväkotiryhmiä oli yhteensä 78, joista viisikymmentä vastasi kyselyyn. Kyselyn tulosten pohjalta haastateltiin kolmea varhaiskasvatuksen hallinnollista ja kolmea päiväkotien henkilökuntaa kasvokkain, puhelimitse tai sähköpostitse.

2 KIRJALLISUUDEN MERKITYS ALLE KOULUIKÄISELLE LAPSELLE

2.1 Lukutaito

Lukutaito on tietoyhteiskunnan avaintaitoja. Nykyään lukutaitoiselta vaaditaan monipuolista osaamista. Voidakseen hyvin sähköisessä maailmassa ihmisen on uudistettava lukutaitoaan jatkuvasti (Puupponen 2003). Tieto- ja viestintäteknologian nopea kehitys on muuttanut ratkaisevasti lukutaitoa. Se on luonut uusia lukemisympäristöjä, medioita, tarkoituksia ja tekstejä. Lukemisympäristömme on ollut vahvassa muutoksessa 2000-luvulla internetin myötä. Verkkolukutaitoon sisältyy luetun ymmärtämisen ja arvioimisen lisäksi muun muassa tiedonhaku. (Kieliverkosto 2014.) Kun eri viestintätavat sekoittuvat ja yhdistyvät on vastaanottajan ja lukijan koettava ymmärtää kuvan, sanan ja äänen yhteispeiliä sekä tunnistettava tekstilajeja (Ahvenjärvi & Kirstinä 2013,74). Tiedon verkottuminen, interaktiivisuus ja hypermedianmahdollisuudet muuttavat sekä tekstejä että niiden lukemistapoja, mutta tietoa ei voi verkkosivuiltakaan hankkia ilman peruslukutaitoa (JYO 2007).

Lukemistapahtuma on monitahoinen ilmiö, johon liittyy lukemaan oppimista, lukemisesta oppimista ja lukemalla oppimista. Lukutaidolla tarkoitetaan yleensä taitoa tulkita kirjoitettua kieltä. (Puupponen 2003.) Kirjoitustaidon lisäksi tekstien tulkintataittoa pidetään lukutaidon tärkeänä osana (Ahvenjärvi & Kirstinä 2013, 73). Yleinen näkökulma lukutaitoon on luetun ymmärtäminen ja etenkin tekstin merkityksen rakentuminen yksilön ja ympäröivän kulttuurin vaikutuksessa (Herkman & Vainikka 2012,13).

Lukutaidoksi sanotaan monenlaisia muitakin taitoja kuin painetun kirjoituksen lukemista. Lukutaitoihin kuuluvat esimerkiksi digitaalinen lukutaito, informaatiolukutaito, interventiolukutaito, intertekstuaalinen lukutaito, kulttuurinen lukutaito, medialukutaito, monilukutaito, televisuaalinen lukutaito, teknologialukutaito, tietokonelukutaito, verkkolukutaito, visuaalinen lukutaito ja ympäristölukutaito (Puupponen 2003; OPM 2000).

2.2 Lukutaidon määritelmiä

Lukutaidon määritelmät ovat vaihdelleet eri aikakausina. Lukemiselle ei ole olemassa yhtä ainoaa kaiken kattavaa määritelmää, vaan erilaisista näkökulmista tarkasteltuna lukemista voidaan korostaa erilaisilla seikoilla. Lukutaito - sanan lähtökohtana on englanninkielinen termi ”literacy”, joka laajasti tulkittuna pitää sisällään luku-, kirjoitus- ja laskutaidon sekä yleisemmin tiedon, oppimisen ja kulttuurin hallinnan. (Linnakylä 1990, Lerkkasen 2006 10 mukaan.) ”Literate” tarkoittaa paitsi luku- ja kirjoitustaitoista ihmistä myös henkilön koulutusta yleisemmin (Puupponen 2003).

Lukemisen edellytyksenä on motivaatio eli halu lukea. Lukeminen vaatii myös älyllistä uteliaisuutta, kykyä abstraktiin ajatteluun ja useimmiten nykyisin myös tietokoneen käyttötaitoa (Ahvenjärvi & Kirstinä 2013, 73). Peruslukutaito koostuu mekaanisesta lukemisen taidosta sekä tekstin ymmärtämisen taidosta. Peruslukutaito on oppimisen väline, jonka kehittymisen kautta painopiste siirtyy toimivaan ja kriittiseen lukutaitoon. (Lerkkanen 2006, 10.)

Toimiva lukutaito korostaa lukutaidon funktionaalisuutta. Lukija osaa tulkita aktiivisesti ja arvioida lukemaansa riippumatta tekstilajista. Taitoa tarvitaan joka päiväisestä elämästä selviytymisessä. (Linnakylä 1990, Lerkkasen 2006, 10 mukaan.) Arki ja vapaa-aika vaativat erilaista lukutaitoa kuin esimerkiksi työ ja opiskelu. Lukutaidon käyttötavat ovat kulttuurisesti määräytyviä ja sen vaatimukset muuttuvat yhteiskunnan muutosten myötä, esimerkkinä medialukutaidon haasteet. Myös eri välineet vaativat erilaisia lukemisen taitoja. (Sulkunen 2003; Ahvenjärvi & Kirstinä 2013, 73.)

Kriittinen lukutaito muodostuu peruslukutaidosta, toimivasta lukutaidosta ja yksilön ajattelusta. Kriittinen lukutaito on kykyä havaita tekstin tavoitteet, arvioida tiedon luotettavuutta ja erottaa mielipiteet tiedosta. Kriittinen lukija kyseenalaistaa lukemansa, olematta negatiivinen. (Hyvä paha media 2009.) Kriittinen lukutaito on toimivan lukutaidon toinen ääripää, missä lukeminen koetaan ihmisen vapaudeksi ja oikeudeksi oppia hallitsemaan omaa elämäänsä tekstien ja kuvien avulla (Lerkkanen 2006, 10).

2.3 Muuttuva monilukutaito

Elämme lukemisen murroskautta ja tulevaisuutta on vaikea ennustaa. Lukeminen ymmärretään edelleen paljolti yksityisesti kokemukseksi, vaikka uudet lukemisteoriat korostavat lukemisen sosiaalisia ja osallistuvia puolia. Internetin ja sosiaalisen media tekstikäytännöt mielletään enemmän viestinnäksi kuin lukemiseksi. Toisaalta verkkomedian viestintäkäytäntöjä sisäistetään koko ajan syvemmäksi osaksi arkielämää. Olemme jatkuvasti tekemissä erilaisten tekstien kanssa ja lukeminen laajassa mielessä näyttää lisääntyvän uusien viestintä- ja mediateknologioiden käytönoton yhteydessä. Multimodaaliset eli monikanavaisesti kieltä, kuvia, ääntä ja efektejä yhdistävät tekstit yleistyvät Internetin kautta. Yhden henkilön alkaa olla mahdotonta hallita kaikkia uusia lukutaitoja. (Herkman & Vainikka 2012, 60, 72, 143, 146, 148.)

Monilukutaito tarkoittaa lyhyesti määriteltynä erilaisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen osaamista ja taitoa toimia tekstien kanssa erilaisissa tilanteissa ja erilaisia tehtäviä varten. Se on kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoja eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla (Luukka 2013). Lukutaito ei lokeroidu vain äidinkielen opetukseen, vaan se on laaja-alaista kaikkien oppiaineiden ja tiedonalojen yhteisvastuualuetta ja siksi opetussuunnitelmauudistuksessa monilukutaito määritellään kaikkia oppiaineita koskevaksi tavoitteeksi. Monilukutaito kattaa erilaiset lukutaidot, esimerkiksi peruslukutaidon, kirjoitustaidon, matemaattisen lukutaidon, kuvanlukutaidon, medialukutaidon ja digitaalisen lukutaidon. (Sinkko 2013.) Yleinen kirjasto on Suomessa kaunokirjallisuuden asiantuntijaorganisaatio, jolla on tärkeä merkitys perinteisen lukutaidon edistämässä ja lukemiseen innoittamisessa. Perinteinen lukutaito on medialukutaidon pohja. (Opetusministeriön kirjastostrategia 2010.)

2.4 Lukutaito ja lukemistietoisuus

Lukutaito ja lukemistietoisuus liittyvät läheisesti toisiinsa ja ovat vuorovaikutteisia. Lukemistietoisuudella tarkoitetaan, että lapsella on ainakin jonkin verran käsitystä siitä, mitä lukeminen on kielellisenä, funktionaalisenä ja kontekstuaalisena tapahtumana. Lukemistietoisuuteen liitetään myös kiinnostus lukemiseen

ja sen myötä lukemisen ilon ja jännityksen kokeminen. Lukemaan ja kirjoittamaan oppimista tukee rikas kielellinen, vuorovaikutuksellinen ja toiminnallinen ympäristö. (Karvonen 2005, 30 - 31.)

Ennen lukemaan oppimista lapsi huomaa, että kielen avulla voi vaikuttaa. Kielen avulla on mahdollista ilmaista toiveita ja ajatuksia suhteessa toisiin ihmisiin. Kirjojen kautta karttuva sanavarasto ja sanojen yhdistely aukaisevat tietä lukemiseen. Mitä laajempi sanavarasto lapsella on, sitä suuremmat mahdollisuudet hänellä on toimia aktiivisena vaikuttajana. (Oravisto ja Levola 2010, 6 - 7; Loivamaa 2008, 64.)

2.5 Lukemisen malli

Lukijaksi kehitytään yhdessä lukemalla. Vanhempien merkitys lapsen lukutaidolle on ratkaisevin ennen kuin lapsi itse osaa lukea, koska lapsi vaistoaa aikuisen kiinnostuksen lukemiseen. Kun lapsi näkee aikuisen lukevan rauhassa, hän saa kokemuksen, että lukeminen kuuluu elämään. Lapsen lukemaan oppiminen rakentuu monista osista, mutta avaimet kirjoitettuun sanaan ovat puheessa. Leikillä ja saduilla on varhaislapsuudessa erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntyemiselle. Kielen oppiminen on aina luova ja persoonallinen prosessi, jossa jäljittelyllä on tärkeä merkitys. (Lilberg 1993, Nurmilaakson 2006, mukaan 31 - 32.) Aikuis- ja vertaissuhteissa lapset oppivat kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja ja kommunikaatiomalleja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

Kun lukemisesta innostunut aikuinen lukee ääneen lapselle, hän viestittää samalla, että lukemisesta voi nauttia. Erityisen merkittävää lukemisen kannalta on, että lapselle läheiset ihmiset lukevat hänen kanssaan (Suojala 2001, 175). Kun lapsi jakaa lukemishetken yhdessä aikuisen kanssa, hän kokee tulevansa arvostetuksi. Arvostetuksi tuleminen tunne vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja kasvattaa motivaatiota. (Oravisto & Levola 2003, 9 -10.) Yhteinen kiinnostus, ilo ja palkitseva äänensävy vahvistavat pienen lapsen kiinnostusta lukemista kohtaan (Suojala 2001, 65). Koska kaikki vanhemmat eivät ole kuitenkaan innostuneita lukijoita, olisikin tärkeää tuoda kirjoja lasten maailmaan muis-

sa arkipäivän elämänpiireissä esimerkiksi päivähoidossa tai isovanhempien luona. Maahanmuuttajalasten kirjastoon tutustuminen voi olla täysin päiväkodin ansiota.

Kirjojen sisältämä kielellinen maailma avautuu lapselle vain aikuisen kanssa, mutta kirjaan tutustuminen on lapselle kokonaisvaltaista. Kirja on lapselle käsin kosketeltava esine. Kirja on usein rakas tavara ja sen kanssa leikitään, sitä maistellaan ja sen kanssa nukutaan. Kirjan aiheuttamat äänet läjähdykset sivujen taputtelu ja lattialle putoaminen tuottavat iloa. Vaikka kirjasto on olemassa, on tärkeää, että kotona myös näkyy kirjoja. Lapsella on hyvä olla myös omia kirjoja, jotta saa käsitellä ominaan (Laukka 1997, 63; Suojala 2001, 66.)

2.6 Lukemisen toisto ja keskusteleminen

Pieni lapsi nauttii toistosta. Aikuisen olisi tärkeää jaksaa lukea sama kirja yhä uudelleen. Toistaminen on lapsen yksi tapa oppia kirjakieltä, joka kuulostaa hiukan erilaiselta kuin puhuttu kieli. (Loivamaa 2008, 11.) Toistuvat lorut, runot, kehtolaulut, puheen sävel ja rytmi valmistavat lasta kirjojen maailmaan. Ne ovat tärkeitä sekä esikielellisellä kaudella että verbaalisen kieleen eri vaiheissa. Toiston myötä lapsi oppii ennakoimaan tarinan. Jos aikuinen yrittää oikaista, lapsi huomaa sen ja saattaa sanoa, ettei se mene noin. Onnistunut tarinan kuljetuksen ennakointi luo lapselle turvallisuudentunnetta. (Suojala 2001, 69.)

Mieluisiin ja yhä uudelleen ja uudelleen luettuihin tarinoihin liittyy myös ulkoa oppiminen. Lapsi voi alkaa kertoa tarinaa myös itse. Kyseessä on lapsilähtöinen ulkoa oppiminen, johon on tärkeää asennoitua arvostavasti ja rohkaisevasti. Leikisti lukeminen on lapsen aktiivisen ajattelun tulos. Kokemus on lapselle ainutlaatuisen kehittävä, kun hän yhdistää kertomuksen henkilöt ja sen juonen, käyttää sanoja ja kielenrakenteita, jotka eivät vielä ole hänen aktiivisessa käytössään muulloin. Korvatessaan sanoja synonyymeilla tai kertomuksen lauserakenteita omillaan sekä tulkitessaan omalla äänenpainoillaan tarinaa hän ilmaisee ymmärtävänsä tekstiä. (Korkeamäki 2011, 47.)

Joskus tarinassa voi olla aihe tai tapahtuma, joka voi askarruttaa lasta ja saa lapsen pyytämään aikuista lukemaan tarinan yhä uudelleen. Lorun tai runon

toistaminen on mekaanista toimintaa, mutta niiden avulla lapsi totuttelee sanojen ja äänteiden yhdistelemiseen (Laulajainen 2013, 72). Varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan, että kirjallisuuden eri lajit kuuluvat alusta lähtien pienten lasten maailmaan. Lapsella on luontainen taipumus sanoilla leikkittelyyn ja riimitelyt ja hauskat merkityksettömät sanat ohjaavat lapsen huomiota merkityksestä kielen muotoon ja harjaannuttavat kielellisen tietoisuuden aluetta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,19.)

Tarinoiden lukemiseen liittyvä vuorovaikutus on parhaimmillaan, jos lukuhetki innostaa keskusteluihin. Tarina laajenee todellisuuteen ja siihen voi peilata lapsen omaa elämää. Kirjojen parissa tulee jutelluksi sellaisistakin asioista, jotka eivät muuten tulisi puheeksi. Joskus voi olla helpompaa keskustella kirjan henkilön ongelmista kuin omista. Keskusteluiden kautta lapsen käsitemaailma laajenee ja sanojen kaksoismerkitykset avautuvat (Lehtonen 1993, 97). Lasta arvostava keskustelu vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja kasvattaa motivaatiota. Keskustelu on avain luetun ymmärtämiseen ja askel tiedonkäsittelyn maailmaan. (Oravisto ja Levola, 2003 9 - 10.) 1970 -luvulla käynnistyneen brittiläisen BCS70-kohorttitutkimuksen mukaan todetaan sisarusten määrän vaikuttavan nuorempien sanaston kehittymiseen. Sullivanin ja Brownin tutkimuksen mukaan isojen perheiden vanhemmilla on vähemmän aikaa nuorempien lastensa kanssa käytäville henkilökohtaisille keskusteluille, joiden avulla lapsen sanavarasto kehittyy. (Institute of Education, 2013.)

Aikuinen voi käyttää lukutilanteessa hyväksi tietoaan lapsen kokemusmaailmasta ja luoda yhteyksiä lapselle kirjan ulkopuoliseen maailmaan. On tärkeää antaa lapselle rauha miettiä satua kuuntelemisen jälkeen. Aikuisen ei tarvitse selittää tai tulkita satua lapselle, mutta lapsen kysymyksiin on hyvä olla aikaa. (Suojala 2001, 68.)

Opetushallituksen laatimassa Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että esiopetuksessa luodaan pohjaa luku- ja kirjoitustaidon oppimiselle:

”alkavan luku ja kirjoitustaidon perustana on, että lapsi on kuullut ja kuunnellut. Hän on itse tullut kuulluksi, hän on puhunut ja hänelle on puhuttu, hänen kanssaan on keskusteltu, hän on kyselty ja hänelle on vastattua. Lapsi kehittää tällaisessa ympäristössä kuin huomaamattaan sanavarastoaan sekä luku- ja kirjoitustaitoaan.” (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010,14.)

2.7 Lukemisen vaikutuksia

Elämyksellisyys lukemisessa on erityisesti pienten lasten lukemisessa tärkeää, joten siksi keskustelua ei voi jättää pelkästään loppuun. Suurelle ryhmälle luettaessa esimerkiksi päiväkodissa tai kirjaston satutunnilla spontaanit kysymykset tarinan keskellä vaativat lukijalta tilanteen hallintaa. Vuorovaikutus on tärkeää, mutta se ei saa jäädä vain muutamien ryhmän aktiivien jäsenten etuoikeudeksi. (Korkeamäki 2011, 46.)

Lukeminen voi olla yhteinen nautinto, vaikka se voi myös samalla kartuttaa sekä tietoa että tunnetta. Parhaassa lastenkulttuurissa taide ja viihde merkitsevät samaa asiaa, eivätkä lukemisen tiedolliset ja taiteelliset elementit ole toisilleen vastakkaisia (Korkeamäki 2011, 46). Eläytyminen on taiteen kokemisen perusta. (Laulajainen 2009, 56). Taiteessa lapsella on mahdollisuus kokea mielikuvitusmaailma, jossa kaikki on mahdollista ja leikisti totta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 23)

Kuullun ymmärtäminen ennustaa myös myöhemmin lukemisen ymmärtämistä (Korkeamäki 2011, 46). Mitä enemmän lasten ja kirjojen suhdetta on tutkittu, sen vahvempaa näyttöä on saatu jo aivan pienille lukemisen hyödyistä. Ympäristö vaikuttaa monin tavoin lapsen kehitykseen, mutta tämänhetkiset tutkimukset osoittavat, että kirjojen, kuvien ja satujen parissa kasvanut saa parhaat edellytykset kielen kehittymiselle ja myöhemmin myös lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle. Varhaisilla lapsuuden lukukokemukset ovat merkittävä tekijä myöhemmässä lukemisessa. (Ottosson 2006, 31 - 32; Parvela 2013.)

On pitkään tiedetty, että lukeminen kehittää lapsen sanavarastoa ja kielenymmärrystä. Kielentajun kehittymisen takia on tärkeää, että kirjan kieli on ilmeikäs-

tä ja luettava aineisto monipuolista. Rikkaamman sanaston omaava lapsi voi oppia uusia sanoja nopeammin, koska hän voi liittää niitä aikaisemmin oppimiinsa tietoihin ja käsitteisiin. (Marttila 2007, 90; Korkeamäki 2011, 48.) BCS70-kohortti tutkimuksen mukaan, on todennäköistä, että lapset, joille luetaan ja jotka itse lukevat, pärjäävät ikätovereitaan huomattavasti paremmin koulussa. Tutkimus osoittaa, että edes lapsien vanhempien koulutustaustalla ei ole yhtä suurta merkitystä lasten koulussa menestymisessä. Vaikka lukemisella on vahvin vaikutuksen lasten sanaston kehitykseen, vaikutukset myös oikeinkirjoitukseen ja matematiikkaan olivat merkittäviä. Tutkimuksen mukaan todennäköisesti vahva lukutaito mahdollistaa lapsen uuden tiedon omaksumis- ja ymmärtämiskykyä kaikissa aineissa. (Institute of Education, 2013.)

Lukeminen auttaa ymmärtämään itseään, mutta myös muita. Lukemalla lapsi voi tutustua vieraisiin kulttuureihin. Lukemisen avulla oma suvaitsevaisuus lisääntyy ja ennakkoluulot vähenevät. Lukemisen kautta lapsen itsetunto vahvistuu, kun huomaa, ettei ole ajatuksineen yksin ja että omat tunteet ja toimintatavat ovat täysin sallittuja. Tärkeää on myös saada vaelttaa omassa mielikuvitusmaailmassa ja kuvitella asioita erilaisista näkökulmista. (Svenska barnboksakademien 2014.) Marja-Leena Mäkelä on todennut, että maailman helpoin ja halvin tapa tukea lasta kehittymään pitkäjänteiseksi, keskittymiskykyiseksi, myötätuntoiseksi, äidinkielen hallitsevaksi ja ehjäksi ihmiseksi on lukea lapselle ääneen (Mäkelä 2002, 10).

Lukeminen lopetetaan perheessä usein silloin, kun lapsi oppii itse lukemaan. Lapsi haluaa kuitenkin kuunnella kirjoja ääneen luettuna vielä senkin jälkeen, kun hän on oppinut itse lukemaan. Yhteinen lukeminen tarjoaa mahdollisuuden keskustella lasta kiinnostavista tai mietityttävistä asioista. Lukemista olisi tärkeää jatkaa myöhemminkin, koska ääneen luetun kuunteleminen vahvistaa yhteenkuuluvaisuuden tunnetta lasten ja vanhempien välillä (Parvela 2013).

2.8 Sadun merkitys

Sadut ovat kuuluneet kaikkiin kulttuureihin kielestä riippumatta. Kirjallisuuden lajina sadun juuret ovat kansantarustoissa ja suullisessa kertomakulttuurissa ja

erilaisissa mytologioissa (Voipio 2010, 21 - 22). Satujentutkijat erottavat toisistaan sadut ja tarinat. Sadut noudattavat omia eppisiä lakejaan ja ovat taiteellisempia kuin tarinat, joiden perusominaisuus on, että ne selittävät, opettavat tai todistavat jotain (Laulajainen 2009, 45). Sadut kertovat tarinoita, opettavat elämänviisautta ja kanavoivat ja tulkitsevat tunteita. Sadut voivat näyttää tutun asian uudessa valossa ja auttaa ymmärtämään toisenlaisuutta (Kuivasmäki 2002, 15). Satu sisältää usein jonkin eettisen kysymyksen, jota pohtimalla lapsi saa harjoitella empatiataitoa asettumalla toisen asemaan. Eläytyessään ja samaisuudessaan lapsi oppii ja asenteita arvostuksia ja käyttäytymismalleja. Sadun avulla lapsi voi ratkaista sisäisiä ongelmiaan, ennen kaikkea ristiriitaisia ja ahdistavia tunteitaan. (Laulajainen 2009, 54, 60.)

Vaikka lapsi elää sadun mukana, hän osaa erottaa sadun ja arkitodellisuuden. Oikea satu on pohjimmiltaan totisinta totta, se vain kertoo tapahtumat kuvina (Laulajainen 2013, 63). Lapsi voi myöhemmin liittää aiemmin oppimansa tiedon sadun kokemuksesta saatuun yhteyteen. Satujen kuunteleminen ei vieraannuta todellisuudesta vaan eläytymiskyky ja mielikuvitus toimivat työkaluina niin koulunkäynnissä, oppimisessa kuin ajattelukyvyyn kehittämisessä. (Haapaniemi & Maula 1997, 9 – 10.) Leikillä ja saduilla on varhaislapsuudessa erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle. Sadun kautta lapsi luo sellaisen kuvitteellisen maailman, jonka avulla hän selviytyy paremmin todellisuudesta. (Ylönen 2000, 27 - 28.)

Sadut edistävät lapsen henkistä kehitystä ja hyvinvointia (Ylönen 2000, 27 - 28). Ne auttavat lasta kasvamaan ja vahvistavat hänen uskoaan hyvän voittoon ja omaan selviytymiseen elämässä. Kirjallisuuden pitäisi antaa aineksia lapselle todenmukaisesta, mutta silti toiveikkaasta maailmankuvasta (Laulajainen 2013, 69, 56). Satu on lapsen ja aikuisen välinen salainen ja monikerroksinen tila, jota pitkin liike käy molempiin suuntiin. (Laukka 1997,65; Laulajainen 2013, 68.) Satujen silta on lyhin tie sielusta sieluun (Haapaniemi-Maula 1997, 8).

2.9 Kirjan kuvitus

Lapsi lukee, tulkitsee ja ymmärtää kuvia omalla erityisellä tavallaan. Kuvat herättävät uteliaisuutta ja halun saada tietää enemmän. Kuvilla on oma kielensä ja niihin paneutuminen ja niistä keskusteleminen on tärkeää. Lapselle kirjan kuvien katselu on myös lukemaan oppimista ja tulkitsemisen harjoittelua. Kuvalukutaito alkaa kehittyä heti syntymästä ja taito kehittyy mitä enemmän kuvien kanssa pääsee tekemisiin. Kirjojen kautta lapsi voi kartuttaa kuvakokemuksia myös eri kulttuureista (Svenska barnboksakademin 2014). Lukukokemukseen vaikuttava teoksen visuaalisuus käsittää kuvituksen lisäksi esimerkiksi kannen, kirjainten muodon ja otsikot, koko painoasun layoutin ja paperin laadun. Kirjasintyyppillä ja koolla voidaan kertoa paljon kirjassa, esimerkiksi äänen voimakkuutta, fyysistä liikettä ja mielenliikkeitä. (Oittinen 2001, 140). Bruno Bettelheim korostaa satua lapsen sisäisen maailman järjestäjänä ja vastustaa kuvitusta, koska se kahlehtii hänen mielestään kokijan mielikuvitusta (Bettelheim 1984, 75, 377).

2.10 Lukemisen erityisvaikeus eli dysleksia

Kehityksellinen lukemisvaikeus eli dysleksia tarkoittaa, että lapsen on vaikea saavuttaa ikätasoaan vastaavaa luku- ja kirjoitustaitoa. Kun lukutaito on sujuvaa, mutta lukija ei ymmärrä lukemaansa puhutaan hyperleksiasta. Heikko lukija -määritettä käytetään silloin, kun lukeminen ei suju, eikä lukija ymmärrä lukemaansa. Lukemisvaikeus ilmenee erilaisena lukemaan oppimisen eri vaiheissa. Lukemisen alkuvaiheessa lukemisvaikeus voi ilmetä lukemisen taitojen hidastuneena oppimisena ja hankaluutena lukea sanoja oikein, vaikka mielikuvitus ja älyllinen kapasiteetti ovat riittävät. (Takala & Kontu 2006, 67 - 69; Lukihäiriö 2014.)

Lukivaikeus on melko yleinen ongelma, jonka tasot vaihtelevat. Noin 10 prosentilla lapsista on lukemisessaan jonkinlaista vaikeutta, mutta vain 2 prosentilla vaikeudet kestävät läpi elämän. (Lukihäiriö 2014.) Lukemisen vaikeudet ovat neuro-biologisia ja kulkevat usein suvun perintönä. Toisinaan taustalta voi löytyä jokin erityistä hoitoa vaativa neurologinen sairaus. Moni dyslektikko ymmärtää hyvin, kun hänelle luetaan ääneen, mutta koska oppiminen perustuu miltei

aina kirjoitettuun kieleen, se aiheuttaa vaikeuksia. Dyslektikolla on vaikeuksia muodostaa äänteistä sanoja, joka hidastaa lukemaan oppimista ja sitä kautta opiskelua. (Takala & Kontu 2006, 80 - 81.)

Lukemisvaikeuksista tehtyjen kuntoutustutkimusten mukaan ainoa tehokas kuntoutusmuoto on kielellisten taitojen harjoittelu (Niilo Mäki -instituutti 2014). Mahdollisimman varhain aloitettu leikkely kirjaimilla ja kielellä tukee kirjainten tunnistamista. Kirjainten tunnistaminen ennakoi vahvasti lukutaidon oppimista. Kirjainten nimeäminen ja ääneen lukeminen kehittää erityisesti lukivaikeusriskiryhmään kuuluvien lapsien lukemaan oppimisen kykyä, luetun ymmärtämistä ja kaikkia lapsen kielellisiä taitoja. Toistojen määrä on tärkeää. Loruttelu, riimitely, erilaisten tekstien kuuntelu ja lukemisen harjoittelu yhdessä aikuisen kanssa vietetty yhteinen aika harjoittaa lapsen taitoja tehokkaasti. (Lukimat 2014.)

3 KOIVUKYLÄN KIRJASTO JA - SUURALUE

3.1 Koivukylän kirjasto

Vantaan kaupungin kirjastoon kuuluva Koivukylän kirjasto on osa pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen Helmet -kirjastoverkkoa. Koivukylän kirjasto on monikulttuurinen harrastus-, opiskelu- ja kohtaamispaikka, joka sijaitsee pääradan varrella kauppakeskuksen yhteydessä. Kirjasto tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten asukkaiden ja yhdistysten kanssa ja sillä on myös pitkät perinteet moniammatillisesta yhteistyöstä kaupungin muiden toimijoiden kanssa. Monikulttuurisuus elää vahvana kirjaston arjessa. Koivukylän alueen voimavara on alueen erityinen kylämäinen yhteisöllisyys, jonka kehittäjinä ovat ja ylläpitäjinä ovat olleet yksittäiset asukkaat, järjestöjen edustajat, huoltoyhtiö, poliisi ja alueen virkamiehet. (Ainutlaatuinen Koivukylä 2009, 28.)

Koivukylän kirjasto on avattu vuonna 1981 samaan rakennukseen aivan nuorisotilan viereen ja nuoret ovat kirjaston merkittävä asiakasryhmä. Tilaa on yhteensä noin 1100 neliötä. Kirjasto on peruskorjauksen tarpeessa. Vaihtoehtoisena suunnitelmissa on muutto uusiin tiloihin. Koivukylän kirjastossa on kuusi vakituista työntekijää, lisäksi kirjastossa työskentelee siviilipalvelusmies sekä harjoittelijoita eripituisissa jaksoissa. Vuonna 2013 kirjaston vuosilainaus oli 114 353 ja asiakaskäyntejä oli yhteensä 196 665 (Vantaan kaupunginkirjaston tilastotietoja 2013). Kirjaston käyttö ja lainausmäärät ovat olleet nousussa kuluvana vuonna.

3.2 Koivukylän suuralue

Koivukylän suuralueeseen kuuluu kuusi kaupunginosaa Koivukylä, Ilola, Asola, Rekola, Havukoski ja Päiväkumpu. Vuonna 2013 suuralueella asui 26 772 ihmistä, joista vieraskielisiä 15,6 prosenttia (4118). Havukoskella vieraskielisiä asukkaita on tällä hetkellä 28,6 prosenttia (8156), joka on kaksinkertainen suhteessa Vantaan keskiarvoon. Ulkomaan kansalaisista suurimmat ryhmät ovat venäläiset, virolaiset ja somalialaiset. Alle kouluikäisten (0 - 6 -vuotiaat) osuus alueen asukkaista on 10,4 prosenttia (2371). 2000-luvulla Koivukylässä ja Kor-

sossa väkiluku on kasvanut yli kymmenellä prosentilla. (Vantaan väestöennuste 2013, 25; Vantaalaisia kehityssuuntia 1/2012, 3)

Koivukylän suuralue on Vantaan keskeisiä asuntorakentamisen kohteita ja väestönkasvu painottuu Koivukylän, Asolan ja Ilolan kaupunginosaan, jotka ovat lähellä vuonna 2015 valmistuvaa Kehärataa. Vantaan kaupungin tietopalveluyksikön laatiman ennusteen mukaan Koivukylän suuralueen väkimäärän arvioidaan kasvavan noin 4000 henkilöllä vuoteen 2022. Väestöennusteen mukaan kirjaston suurimmat asiakasryhmät ovat eläkeläiset, opiskelijat ja maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret. (Vantaan väestöennuste 2013, 24 - 25.) Helsingin seudun vieraskielisen väestöennusteen mukaan Vantaalla muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuus väestöstä kohoaa nykyisestä noin 12 prosentista vuoteen 2020 mennessä 17 prosenttiin ja vuoteen 2030 mennessä 23 prosenttia. (Vantaan väestöennuste 2013,10).

4 VANTAAN VARHAISKASVATUS JA - PÄIVÄHOITO

4.1 Vantaan varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelut

Vantaan varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelut tukevat perheen luomaa perustaa lapsen kasvulle ja kehitykselle perheiden tarpeiden mukaan. Päivähoidon vaihtoehtoja ovat päiväkotitoi, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito. Perheet voivat valita kunnallisen tai yksityisen vaihtoehdon. (Vantaan päivähoito 2014.)

Päiväkotitoi järjestetään perheiden tarpeen mukaan vaihtoehtoisesti kokopäiväisenä tai osapäiväisenä. Ryhmien koot vaihtelevat lasten iän ja erityistarpeiden mukaan. Päiväkodeissa järjestetään kotihoidossa oleville lapsille myös kerho- ja avointa päivähoitotoimintaa, sekä hoitoapupalvelua. (Vantaan päivähoito 2014.)

4.2 Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamista ja kehittämistä ohjaavat lainsäädännön lisäksi valtakunnalliset asiakirjat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (THL 2014) ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus määräykset ja ohjeet 2010:27) (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 3). Vantaan varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi on voimassa Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma ja kuusivuotiaalle tarkoitettu Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma. Kunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman ohessa jokaisella toimintayksiköllä on omat varhaiskasvatussuunnitelmansa. Toimintayksiköiden varhaiskasvatus-suunnitelmaan kirjataan myös vanhempien toiveita. Yksi niistä on toivomus lasten kanssa tehtävistä retkistä muihin ympäristöihin, jotta lapset oppivat käyttäytymään eri tilanteissa ja tietämään miten toimitaan. (Rautpihan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 11.)

4.2.1 Kasvatuskumppanuus

Huoltajien ja kasvattajien päivittäinen tapaaminen erottaa varhaiskasvatuksen muista lasten ja nuorten julkisista kasvuyhteisöistä kuten esimerkiksi kouluista. Perheiden kasvatusoikeutta ja vastuuta kunnioittavan yhteistyön luonnetta kuvataan kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuus on kirjattu Valtakun-

nalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, Laatusuositukseen ja koulun yhteistyöhön -laatusuositukseen sekä opetusministeriön Perusopetuksen laatuksikriteereihin. (THL 2014.)

Kasvatuskumppanuus merkitsee huoltajien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuudessa ei edellytetä kaikessa samanmielisyyttä, vaan ennemminkin kyse on tavasta etsiä yhteistä ymmärrystä lapsesta. (THL 2014; Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 7.) Vantaan päiväkodeissa lasten vanhempien ja lapsen kanssa tehdään vuosittain varhaiskasvatussuunnitelma lasten tarpeiden mukaisesti. Vantaan varhaiskasvatus toimii Sosiaali- ja terveydenhuollon kumppanuuksien lisäksi yhteistyössä esimerkiksi Vantaan kulttuuri- ja liikuntapalvelujen sekä kirjaston että seurakuntien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa todetaan myös kirjaston rooli kasvatuskumppanina. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 19.)

4.2.2 Kielen kehityksen tukeminen

Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmassa nostetaan kielen kehityksen tukeminen yhdeksi keskeisimmistä varhaiskasvatuksen osa-alueista erityistä huomiota kaksikielisen ja kulttuurisen identiteetin tukemiseen. Kielen avulla lapsi omaksuu tunteiden ilmaisua ja ajattelua ja yhteyden toisiin ihmisiin. Jokaisella muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvalla lapsella on oikeus suomi toisena kielenä -opetukseen. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 10,16 - 17.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan, ettei kieli ole vain puhuttua kieltä.

”Tarvitaan aikuisten herkkyyttä ja apua lapsen monille ilmaisutavoille, sillä pienillä lapsilla kieli kehittyy omassa tahdissaan. Kirjallisuus, sadut, tanssi ja liikunta sekä draama ovat mahdollisia monien kielten joukossa. Kieli luo siteet yhteisöön. Suomen kielen oppiminen on tärkeää yhteiskuntaan sisään pääsemiselle, samalla kun monikielisyys rikastaa myös suomalaista kulttuuria. On tärkeää että lapsi kokee olevansa yhteisön jäsen. Yhteisöllisyys on kestävä kehityk-

sen ohella Vantaan keskeisiä arvoja.” (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 3,10.)

Lukeminen kehittää lapsen sanavarastoa ja kielenymmärrystä. Kielentajun kehittymisen takia on merkittävää, että luettava aineisto on monipuolista. Laadukkaalla oppimisympäristöllä on merkitystä erityisesti monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa. Se auttaa lasta suomen kielen oppimisessa. Aktiivinen ympäristö kannustaa lapsia käyttämään suomen kieltä. Esimerkiksi päiväkodin oma kirjanurkkaus houkuttelee lasta tutustumaan suomenkieliseen lastenkirjallisuuteen ja valitsemaan tarinoita luettavaksi, kuuntelemaan äänikirjoja ja lainaamaan kirjoja kotiin myös kirjastosta. (Halme & Vataja 2011, 92 - 93.) Kirjasto toimii erityisen mielellään päiväkotien apuna monipuolisen, monikielisen ja ajan tasaisen valikoimallansa avulla.

Esikoululla ja kirjastolla on samat tavoitteet pohjan luomisesta elinikäisen oppimiseen, kiinnostuksen kieleen ja lukemiseen. Esikoulujen opettajat ovat opiskelleet erilaisia opetusmenetelmiä ja heillä on myös hyvä kielenkehityksen tuntemus. Kirjastonhoitajat puolestaan tuntevat kirjallisuutta ja tietävät miten tietoa voidaan järjestää. Yhteistyöllä voi olla myönteisiä vaikutuksia lasten kielelliseen kehitykseen. (Bergqvist & Karlsson 2005, 9, 65.) Lastenkirjallisuuden kautta erityisesti maahanmuuttajalapsilla on mahdollisuus tutustua uuden kotimaansa kulttuuriin. Samalla lapsen on mahdollista saada tietoa myös omasta taustastaan ja lapsen molemmat kielet kehittyvät tasapuolisesti. Päiväkodin ja kirjaston yhteistyötä voi toimia niinkin, että kirjasto kokoaa maahanmuuttajalapsen vanhemmille valmiin kirjakassin, jonka päiväkotit lainaa lapsen vanhemmille. (Bergqvist & Karlsson 2005, 23 - 24.)

4.5 Koivukylän suuralueen varhaiskasvatus ja päivähoito

Tammikuussa 2014 Vantaan kunnalliseen suomenkieliseen päivähoitoon (päiväkodit, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito) osallistui yhteensä 10 565 lasta. Koivukylän suuralueella alueella päivähoidon piiriin kuului 2833 lasta, näistä alle kolmevuotiaita 523 ja yli kolmevuotiaita 2310. Muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien lasten määrä oli 390. Viisi yleisintä kieliryhmää olivat

viro (89), venäjä (77), somali (38), albania (35) ja vietnam (24). Vantaalla ruotsinkielisessä päivähoitossa oli lapsia hoidossa 286, joista Koivukylän suuralueella kuusikymmentä. (Vantaan varhaiskasvatustilastoja 2014.)

Päiväkotien eri toimintayksiköissä kasvattajayhteisöt ovat usein moniammatillisia ja monikulttuurisia työyhteisöjä, joilla on yhteinen kasvatuksellinen ja tavoitteellinen perustehtävä. Toimintayksiköiden ryhmien omat toimintasuunnitelmat pohjautuvat koko ryhmän lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, Rautpihan toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelma 2014, 7.) Havukoskella sijaitsevan Rautpihan toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan kielen merkityksestä:

”Jokaisen lapsen äidinkieli on osa hänen identiteettiään. On tärkeää osoittaa kunnioitusta ja kiinnostusta lapsen äidinkieleen. Oma kieli on perusta uudelle kielelle. Perheitä kannustetaan lukemaan lasten kanssa omalla kielellä ja käyttämään kirjaston palveluita. Laulut, lorut, laululeikit ja lukeminen ovat tärkeä osa suomalaista varhaiskasvatusta. Kaikissa ryhmissä on lukemiselle varattu nurkkaus. Kirjoja on lasten ulottuvilla ja saatavilla. Yhdessä lukeminen on tärkeää. Lapselle on tärkeää kokea elävä kieli. Kun luetaan yhdessä, luetusta myös keskustellaan. Jokainen lapsi pääsee käymään kirjastossa vähintään kerran kauden aikana.” (Rautpihan toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelma 2014, 13 - 14.)

5 KIRJASTO LUKUHARRASTUKSEN EDISTÄJÄNÄ

5.1 Kirjaston sivistystehtävä

Kansallisen kirjastolinjauksen tavoitteena on jokaisen kansalaisen oikeus tietoon ja kulttuuriin. Yleisten kirjastojen toimintaa ohjataan kirjastolailla ja asetuksilla, politiikkalinjauksilla, informaatio-ohjauksella ja harkinnanvaraisella rahoituksella. (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015, 4.) Kirjastolaissa (904/1988) ei ole erikseen mainintaa lastenkirjastopalveluiden järjestämisestä, mutta laki huomioi tasapuolisesti kaikenikäiset määritellään tavoitteet: ”Väestön yhtäläiset mahdollisuudet sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen.” (Kirjastolaki, 904/1998, 2 §.)

Vastuu kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisestä kuuluu kunnalle (Kirjastolaki 904/1998, 3 §). Valtio tukee kuntia toiminnan järjestämistä valtionosuuksilla. Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 näyttää suunnan kirjaston ydintehtävistä: kansalaisten tiedonhallintataitojen kehittäminen. Päiväkodit, peruskoulut ja toisen asteen oppilaitokset käyttävät aktiivisesti yleisten kirjastojen peruspalveluja. Yleiset kirjastot tukevat toiminnallaan lasten medialukutaitojen kehittämistä. (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015, 6 - 7.) ”Tulevaisuuden kirjastojen asiakaskunta on jo syntynyt. Kirjasto on onnistunut, jos se pystyy muokkaamaan toimintaansa nuorten käyttäytymistapojen ja tarpeiden mukaan.” (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015,12.)

5.2 Koivukylän kirjaston päiväkotipalvelut

Kirjasto on tehnyt yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa Vantaalla alueellisesti aika hajanaisesti, sama on tilanne Koivukylässäkin. Yhteistyö on riippuvaista päiväkotien henkilökunnan aktiivisuudesta ja kiinnostuksesta sekä kirjaston henkilökunnan suuntautuneisuudesta, vaikka jokaisessa vantaalaisessa kirjastossa on erikseen nimetty lastenkirjastotyöstä vastaava henkilö. Kouluyhteistyö on laajaa, joten varhaiskasvatuksen kanssa tehtävään yhteistyöhön on ollut vähemmän aikaa. Poikkeuksen on tehnyt Vantaan päivähoitotoimen kielellistä kehitystä tukevaa Innostu kielestä -projekti 2008, jolloin kirjastopalveluiden tunne-

tuksi tekeminen ja kohdentaminen olivat painopistealueena myös kirjastossa (Hänninen 2008, 3).

Kaikissa Vantaan kirjastoista löytyy oma tila lapsille. Koivukylässä erityisesti lapsille varattua tilaa on reilut 35 neliötä. Tilaa on liian vähän erityisesti silloin, kun kirjastoon sattuu samaan aikaan kahden päiväkotiryhmän lapset. Tilanteeseen odotetaan parannusta suunnitelmissa olevan uuden kirjastotalon myötä.

Keskeinen osa lasten lastenkirjastotyötä on aineiston päivittäinen esille nostaminen ja löydettävyyden varmistaminen. Näitä kahta aluetta kirjasto kehittää jatkuvasti. Uusin näyttelypaikka rakennettiin toukokuussa kiertämään kattoa kantavaa paksua pylvästä tauluhyllyjen avulla.

Päiväkotien on mahdollista hankkia ryhmille oma yhteisökortti, jolla on mahdollista lainata aineistoa päiväkotiin. Kortti myönnetään vuodeksi kerrallaan. Satudiplomi on HelMet -kirjastojen yhteinen diplomi. Sen voivat suorittaa erilaiset ryhmät ikään katsomatta. Satudiplomin saa lukemalla itse tai kuuntelemalla äänikirjana diplomilistan kirjoja. Kirjat voi lukea millä kielellä tahansa. Luettuaan kymmenen kirjaa ryhmä saa kirjastosta diplomin. Satudiplomin tarkoitus on innostaa perheitä ja pikkulapsiryhmien ohjaajia yhteisiin lukuhetkiin ja edistää lasten lukuharrastusta. (Lukudiplomi 2014.)

Kaikille avoimia satutunteja järjestetään kerran kuussa. Niitä markkinoidaan aktiivisesti myös päiväkotiryhmille. Satutunteja pidetään myös erikseen sovittuina aikoina myös toivottujen teemojen ympärille. Kirjastovierailuja ja tutustumiskäyntejä vedetään päiväkotien toiveiden pohjalta. Vierailujen yhteyteen voidaan sopia esimerkiksi kirjasairaala, pienimuotoinen nukketeatteriesitys tai vaikka joulupukin tervehdyskäynti.

Lasten elokuvakerhotoiminta aloitettiin elokuvalisenssin hankkimisen myötä tämän vuoden alussa. Alle kouluikäisille tarkoitettua Pikku-Kinoa on markkinoitu erityisesti päiväkodeille. Kerran viikossa esitettävät koti- ja ulkomaiset lyhytelokuvat ovat vetäneet alusta asti auditorion penkit täyteen.

Kirjastolla ei ole erillistä määrärahaa lasten kulttuuripalvelujen järjestämiseksi. Vuosittain syyskuussa järjestettävä Lastenpäivä on vantaalaisten kirjastojen yhteinen toimintapäivä niin päiväkotien kuin kouluikäisille. Vantaan kulttuuripalvelut vastaavat pääsääntöisesti kirjastossa järjestettävien päiväkotien ikäisille suunnattujen konserttien ja teatteriesitysten tarjonnasta.

Kirjastossa on kehitetty tänä vuonna uutta palvelumallia päiväkotien kotipalvelusta. Siinä kirjasto kokoaa lainattavan aineiston sekä myös kuljettaa sen niihin päiväkoteihin, joista on vaikeaa päästä käymään kirjastossa. Päiväkodit huolehtivat itse aineiston palauttamisesta. Kokeilu sai innostuneen vastaanoton.

Kirjasto kokoaa päiväkodeille toiveiden mukaisia ajankohtaisista aiheista valmiita aineistopaketteja. Tämä palvelun on tarkoitus auttaa päiväkoteja erilaisten projektien syventämisessä. Paketit voivat sisältää aihekohtaisesti tietokirjallisuutta, elokuvia, äänikirjoja, musiikkia ja nuotteja. Kirjasto on tehnyt myös valmiita aiheluetteloita vinkeiksi vanhemmille ja listoja on jaettu myös neuvoloiden ja päiväkotien käyttöön.

Helmet -verkkokirjaston palvelujen käyttöä opastetaan myös varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Aineistonhausta on järjestetty koulutusta koko Vantaan varhaiskasvatuksen henkilökunnalle Innostu kielestä -projektin yhteydessä. Opastusta Helmet -aineistohaun käytöstä on järjestetty kysynnän mukaan tarvittaessa.

6 KIRJASTON KÄYTÖN KYSELY KOIVUKYLÄN SUUR- ALUEEN PÄIVÄKOTIRYHMILLE

6.1 Tutkimuksen tarve ja tavoitteet

Tutkimustarve päiväkotien kirjaston käytöstä ja lastenkirjastotyön kehittämisestä on kypsynyt pitkään. Vertailtaessa päiväkotikäyntejä Vantaan kirjastoissa huomattiin, että alueen päiväkodit käyttivät kirjastoa vain muutaman kerran viikossa. Asiaa pohdittiin kirjastossa usein ja päädyttiin siihen, että aihetta kannattaa selvittää. Marraskuun lopussa 2013 kaikissa Vantaan kaupunginkirjastoissa mietittiin palveluprofiilin uudistukseen liittyviä asioita. Kokouksien aikana kirjasto totesi päiväkotiyhteistyön tärkeyden ja halunsa kehittää sitä. Suunnitelmissa oleva uusi kirjasto antoi myös aihetta kartoittaa tulevaan lastenosastoon kohdistuvia päiväkotien toiveita.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa kirjastomme päiväkotipalvelujen tilanne ja miettiä palvelujen kehittämiskohteita. Opinnäytetyössä pohditaan esimerkiksi ovatko nykyiset palvelumme ajantasaisia? Minkälainen on palvelujen saatavuus? Onko päiväkodeissa tarpeeksi henkilökuntaa, jotta he voivat tuoda lapset kirjastoon? Miten tiedotus toimii? Mitä kirjasto voisi tehdä kohentaakseen palvelujaan niin, että alueen päiväkodit aktivoituisivat entisestään kirjastonkäyttäjinä? Tavoitteena on sekä uusien palvelumuotojen kehittäminen että niiden osittainen testaaminen.

6.2 Tutkimuksen teoria ja laatu

Tämä tutkimus on kehittämistutkimus, koska kyseessä on kirjaston järjestämä palvelu, jota halutaan uudistaa. Tutkimusmenetelminä käytettiin toisiaan täydentäviä kvalitatiivisia eli laadullisia kehittämistutkimuksen menetelmiä ja kvantitatiivisia eli määrällisen tutkimuksen metodeja. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja suositaan metodeja, joissa tutkittavien äännet ja erilaiset näkökulmat pääsevät esille. Kvantitatiivinen tutkimus käsittelee numeroita ja kvalitatiivinen tutkimus pohtii merkityksiä. Kvalitatiivista käytetään usein tutkimuksen esikokeena. Tutkimustavassa luodaan perusteet

sille, miten muodostaa mielekkäitä vertailevia ryhmiä kvalitatiivisia haastatteluja varten. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimys löytää tosiasioita ennemmin kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä, sen takia tärkeää on aineiston monitahoinen tarkastelu. (Hirsjärvi ym. 2010, 136 - 137, 161 - 164.)

Vantaan varhaiskasvatuksessa tehdään paljon tutkimuksia, mikä kuormittaa henkilökuntaa. Kyselylomake pyrittiin laatimaan mahdollisimman nopeasti ja helposti täytettäväksi monivalintakysymyksissä. Kysymyksiä oli yhteensä kaksitoista. Kyselyyn kirjattiin myös kohta kolmetoista, jossa pyydettiin yleistä vapaata kommentointia. Viiteen kysymyksistä jätettiin tilaa myös vapaaseen vastaukseen. (Ks. Liite 1.)

6.3 Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimuksen toteutus

Kyselytutkimuksen etuina on laaja tutkimusaineisto, mutta se saattaa olla pinnallinen (Hirsjärvi ym. 2010,195). Siksi kyselyn jälkeen haastateltiin sekä varhaiskasvatuksen hallinnollista henkilökuntaa (kolme henkilöä) että päiväkodeissa työskentelevää henkilökuntaa (kolme henkilöä) kasvokkain, puhelimitse tai sähköpostitse.

Kysely päiväkodeille tehtiin tutkimusluvan myöntämisen jälkeen touko-kesäkuun vaihteessa. Päiväkotiryhmien käyttämistä kirjastoista ei ole tarkkaa tietoa, joten kirjeet päätettiin lähettää koko Koivukylän suuralueelle. Menetelmänä käytettiin survey-tyyppistä kyselytutkimusta. Survey-tutkimusstrategian tavoitteena on kerätä tietoa kysely- tai haastattelumenetelmillä suurehkosta määrästä edustavalla satunnaisotannalla valituista tutkimuskohteista. Käytetyistä kysely- ja haastattelumenetelmistä riippuen kyselyaineistolla pyritään kuvailemaan vertailemaan ja selittämään ilmiöitä. (Hirsjärvi ym. 2010, 134,193.)

Kyselylomakkeet lähetettiin päiväkotien esimiehille edelleen jaettaviksi, jotta ne tavoittaisivat kattavasti ryhmissä työskentelevän henkilökunnan. Kirjeitä lähetettiin Koivukylän suuralueen 35 kunnalliseen päivähoitoyksikköön ja kahteen yksityiseen päiväkotiin. Alueen päiväkodeissa oli toukokuussa 2014 yhteensä 75 ryhmää. Kirjeet sisälsivät esimiehille tarkoitetun saatekirjeen lisäksi neljä kyselylomaketta sekä valmiiksi nimellä ja postimerkillä varustetun palautuskuo-

ren. (Ks. Liitteet 1 ja 2.) Tarkoituksena oli varmistaa kyselyn palautus, mikä nopeuttaa aineiston keräämistä (Hirsjärvi ym. 2010,196). Vastausaikaa oli kesäkuun loppuun saakka.

6.4 Tutkimuskysymysten analysointi

Etukäteen tiedettiin, että alueen päiväkodit käyttävät Koivukylän kirjaston lisäksi sekä Korsossa sijaitsevaa Lumon kirjastoa että kirjasto-autoa ja mahdollisesti myös Tikkurilan kirjastoa. Vuonna 2013 suljetun Mikkolan kirjaston heijastuksia tunnistetaan myös vastauksissa. Joistakin vastauksista havaitsee, että kyselyyn osallistuja on ajatellut vastaavansa koko kirjaston palveluihin liittyviin asioihin, eikä ole erityisesti ajatellut Koivukylän kirjaston palveluja. Varsinaiseen kyselylomakkeeseen liitetty lyhyt johdanto-osio olisi saatekirjeen lisäksi varmasti selventänyt vastaajille asiaa.

Tutkimukseen osallistuneissa 37 päiväkodissa päiväkodeissa oli yhteensä 75 ryhmää. Vastauksia saatiin viideltäkymmeneltä ryhmältä. Vastausprosentti (66) oli odotettua korkeampi. Korkea vastausprosentti on tavallista silloin, kun survey-kysely tehdään jonkin organisaation kautta (Hirsjärvi ym. 2010, 197,196). Toisaalta oletuksena oli, että nopeat monivalintakysymykset madaltaisivat osallistumiskynnystä. Kaikkiin kysymyksiin ei ollut pakko vastata, joten lomakkeista löytyi myös jonkin verran täyttämättömiä kohtia.

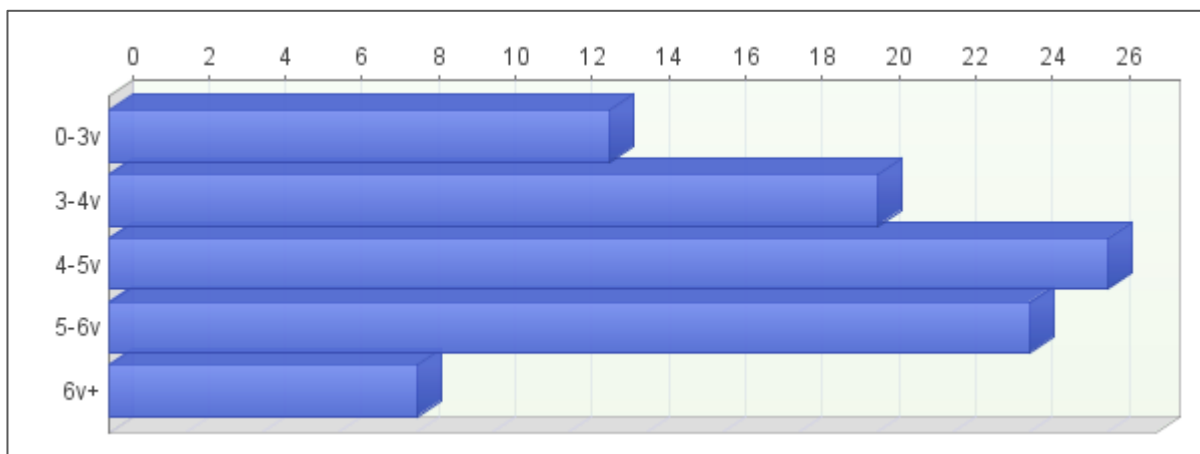
Kyselystä tehtiin oma Webropol-versio, jonne avoimet kommentit ja palaute kirjoitettiin puhtaaksi sanasanaisesti eli litterointiin, tutkimuksen tarkastelun helpottamiseksi (Hirsjärvi ym. 2010, 222). Strukturoitujen kysymysten osalta vastauksista luotiin graafinen diagrammiesitys Webropol-ohjelman avulla. Tehtäväksi jäi diagrammien analysointi.

7 KYSELYN TULOKSET

Kyselyn analyysissä on päiväkotihenkilökunnan kommentit merkitty kommenttien jälkeen lyhennysmerkillä (PKH) ja hallinnollisen henkilökunnan (HH) -lyhenteillä.

7.1 Ryhmän ikäjakauma

Ikäryhmäkysymys oli jaettu ryhmiin 0 - 3 -vuotiaat, 3 - 4 -vuotiaat, 4 - 5 -vuotiaat, 5 - 6 -vuotiaat ja yli 6 -vuotiaat. (Ks. Taulukko 1.) ”Jakauma vastaa karkeasti ryhmien jakautumista ikäryhmittäin päiväkodeissa. Keväällä jotkut täyttävät jo seitsemän vuotta.” (HH). Vastaajista 14 prosenttia (13 ryhmää) ilmoitti käyvänsä kirjastossa 0 - 3 -vuotiaiden kanssa. 3 - 4 -vuotiaiden osuus kävijöistä oli 22 prosenttia (20 ryhmää). Ryhmät 4 - 5 -vuotiaat 29 prosenttia (26 ryhmää) ja 5 - 6 -vuotiaat 26 prosenttia (20 ryhmää) nousivat ikäerittelyn mukaan alueen aktiivisimmiksi kirjaston käyttäjiksi. Yli 6 -vuotiaiden osuus oli vain yhdeksän prosenttia (8 ryhmää) kävijöistä. ”Tähän ryhmään voivat kuulua esimerkiksi ne, joilla suomenkielen kehitys ennen kouluunmenoa voi vaatia vielä hiukan kohentamista.” (HH).

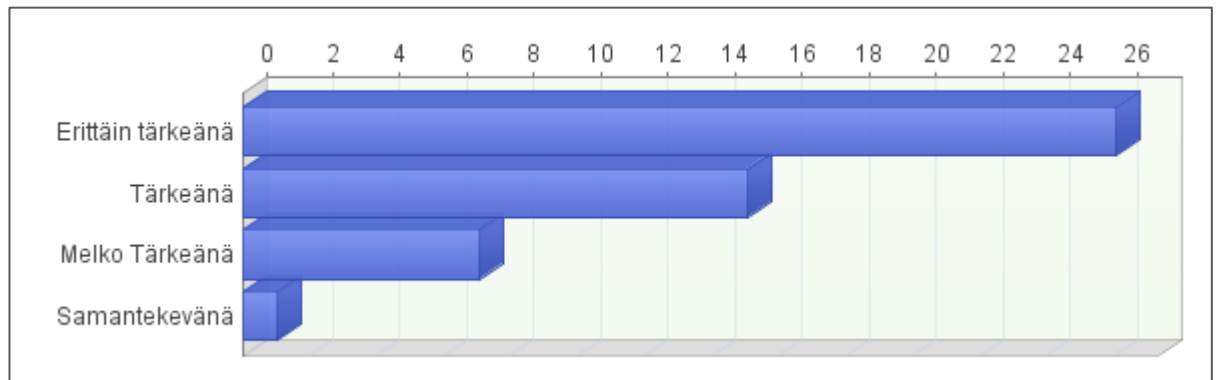

Taulukko 1. Kysymys: Kirjastossa käyvän ryhmän ikäjakauma?

7.2. Palvelujen tärkeys

Vastaajista 53 prosenttia (26 ryhmää) piti kirjaston palveluja erittäin tärkeänä ja tärkeänä kolmekymmentä prosenttia (15 ryhmää). (Ks. Taulukko 2.) Yksi vas-

taajista piti kirjaston palveluja samantekevinä. ”Päiväkodille kirjastopalvelut ovat erittäin tärkeitä. Meillä ei ole paljon määrärahoja hankkia kirjoja. Projektimaisessa lasten kiinnostuksen kohteista lähtevässä työskentelyssä tarvitsemme hyvin erilaista kirjallisuutta, jota voimme kirjastosta hakea.” (PKH). ”Tulos on hyvä, mutta vastaaminen riippui omasta aktiivisuudesta.” (HH).

Taulukko 2. Kysymys: Kuinka tärkeänä pidätte kirjaston palveluja?

7.3. Käyntien tiheys

Vastaajista 52 prosenttia (26 ryhmää) ilmoitti käyvänsä kirjastossa kerran kuussa. Kaksi kertaa kuukaudessa kirjastossa vieraili 14 prosenttia (7 ryhmää). Kerran viikossa kirjastossa pistäytyviä löytyi kuusi prosenttia (3 ryhmää). Vain kerran vuodessa kirjastossa kävijöitä oli kuusi prosenttia (3 ryhmää). Kaksikymmentä prosenttia (10 ryhmää) vastaajista ilmoitti, etteivät he käytä koskaan kirjastoa. Vastauksissa eroteltiin selvästi kirjasto ja kirjasto-auton käyttö. ”Käytämme kirjastoautoa”. (PHK) ”Kirjastoauto käy päiväkodilla” (PHK). ”Kirjastoauto” (PHK). ”Oma kirjavalikoima on hyvä. Olemme alle 3-vuotiaiden ryhmä.” (PHK) Emme lainaa kirjoja, koska lapset kohtelevat kirjoja huonosti.” (PHK). Mikkolasta lopetettiin kirjasto, emmekä ole käyneet kirjastoautossa.” (PHK). ”Mikkolassa ei ole enää omaa kirjastoa. Lumo on hankalan matkan päässä.” (PHK). ”Kirjastoauto on aktiivisessa käytössä. Hienoa. Kun vain reitit osuisivat kaikille niille, joilla ei ole kirjastoa lähellä, tasapuolisuuden näkökulmasta.” (HH). ”Voi, jos kirjasto-auto tulisikin aina aamulla. Se nykyinen käyntiaika on vain hieman huono kun lapset juuri heräilevät ja aloittavat välipalan. Sinne ei oikein

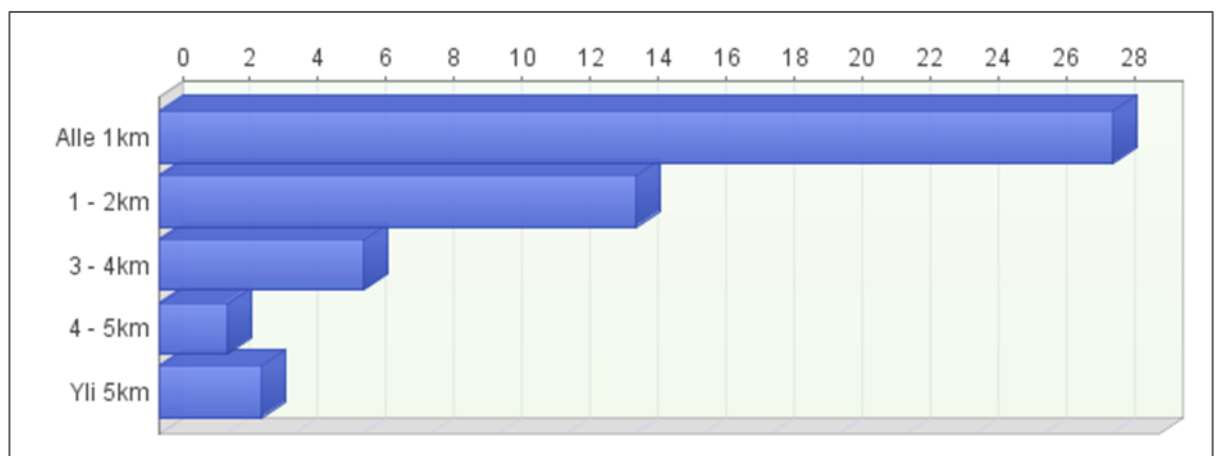
pääse. Olispa kiva, jos saisi toivoa sopivampaa käyntiaikaa. Kyllä mekin käytettäis sitä sitte ihan erilailla.” (PHK). ”Onneksi on edes se kirjastoauto!” (PHK).

7.4. Toivottu käyntien määrä

Päiväkotiryhmistä 55 prosenttia (27 ryhmää) halusi käydä kirjastossa kerran kuukaudessa ja kaksi kertaa kuukaudessa käyntiä toivoi kolmekymmentä prosenttia (15 ryhmää). Kerran viikossa käyntiä toivoi kahdeksantoista prosenttia (9 ryhmää). Kerran vuodessa kirjastossa halusi käydä neljä prosenttia (2 ryhmää). Yksi ryhmä ei halunnut käyttää kirjastoa ollenkaan. ”Vastaa omia kokemuksiaani.” (HH). ”Pitkä matka ja päiväkotiryhmäläisten ikä vaikuttavat asiaan. Ihan pienten lasten kanssa ei kovin pitkiä matkoja pystytä tekemään.” (PHK).

7.5. Palvelujen saavutettavuus

Kyselyn mukaan 56 prosentilla (28 ryhmää) vastaajista kirjasto sijaitsee alle kilometrin päässä ja 28 prosentilla (14 ryhmää) matkaa kirjastolle on alle kaksi kilometriä. (Ks. Taulukko 3.) ”Suurimmalle osalle palvelut ovat aika lähellä.” (HH). Yli 22 prosentilla (11 ryhmää) vastaajista matkaa on enemmän kuin kaksi kilometriä. ”Matka kirjastoon ei saa olla liian pitkä, mutta jos matka sopii käveltaväksi, niin se on hyvä liikuntasuoritus meille kaikille. Palkkio perillä kun saa vieraila kirjastossa. Toki pienemmät käyttävät myös bussia.” (PHK). ”Tulos antaa kirjastoille paljon pohdittavaa, kuinka saada palvelut lähemmäksi ja siten lapset pienestä pitäen oppimaan palvelun käyttöön.” (HH).

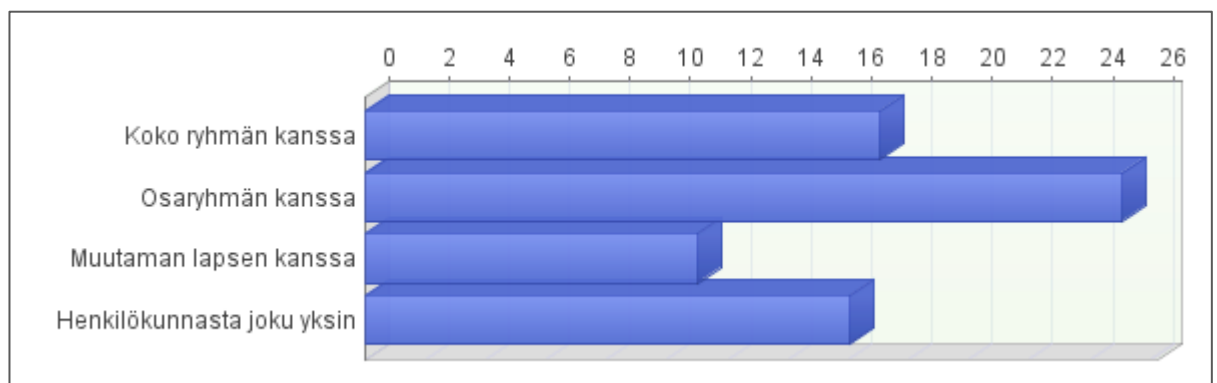
Taulukko 3. Kysymys: Miten pitkä matka kirjastoon on päiväkodistanne?

7.6. Kirjastoon kulkeminen

Vastaajista 80 prosenttia (39 ryhmää) ilmoitti kulkevansa kirjastoon kävellen ja loput kaksikymmentä prosenttia (10 ryhmää) käyttävänsä bussia. ”Liitty edelliseen kysymykseen ja on korostettava lähipalvelun merkitystä. Pienet lapset eivät kävele kovin pitkälle.” (HH). ”Mieluummin me vaan kävellään.” (PHK). ”Bus-sipysäkki on ihan meidän päiväkodin vieressä.” (PHK). ”Mehän liikutaan melkein aina jalkaisin, liikkuminen on silloin vapaampaa, ku ei tarvitse kytätä niitä busseja”. (PHK).

7.7. Kirjastossa käyvän ryhmän koko

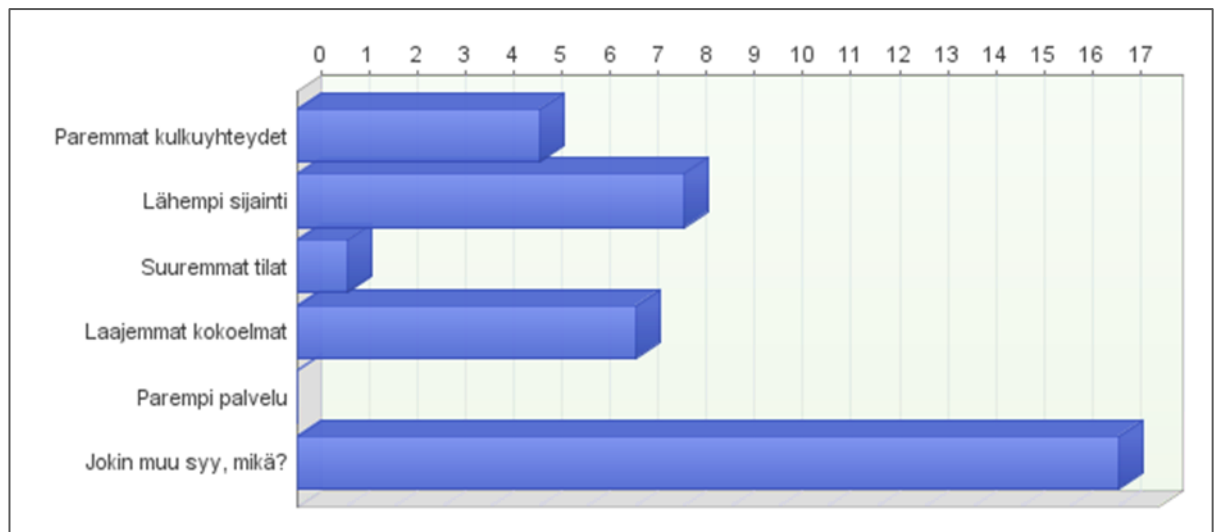
Yleisin tapa 52 prosenttia (25 ryhmää) lähteä kirjastoon oli osaryhmän kanssa. (Ks. Taulukko 4.) ”Useimmiten pienryhmällä liikkuminen on kaikille mukavampaa.” (PHK). Toiseksi yleisintä, 36 prosenttia (17 ryhmää), vastattiin olevan koko ryhmän kanssa käyminen. Vastaajista 33 prosenttia (16 ryhmää) ilmoitti käyvän kirjastossa ilman lapsia. ”Enimmäkseen lapset ovat mukana. Ehkä henkilökunta käy itse, jos matka on hankala tai pitkä?” (HH). ”Jos päiväkodista ei käydä yhdessä kirjastossa, eikä lapsen vanhemmat käytä kirjastoa, esimerkiksi nyt vaikka maahanmuuttajat, niin milloin se lapsi sitte pääsee kirjastoon? Toi henkilökunnan yksin kirjastossa käynti diagrammi on kyllä aika pitkä!” (HH). ”Monille lapsille kirjasto jää vieraaksi, jos myöskään vanhempien kanssa ei käydä. (HH). Päiväkotien henkilökunta on tiukoilla, eikä liikkumavaraa ole kovinkaan paljon. ”Pienten lasten ryhmän kanssa liikkuminen ei onnistu ilman riittävän montaa aikuista.” (PHK).

Taulukko 4. Kysymys: Millä kokoonpanolla käynte kirjastossa?

7.8. Muiden kirjastojen käyttö

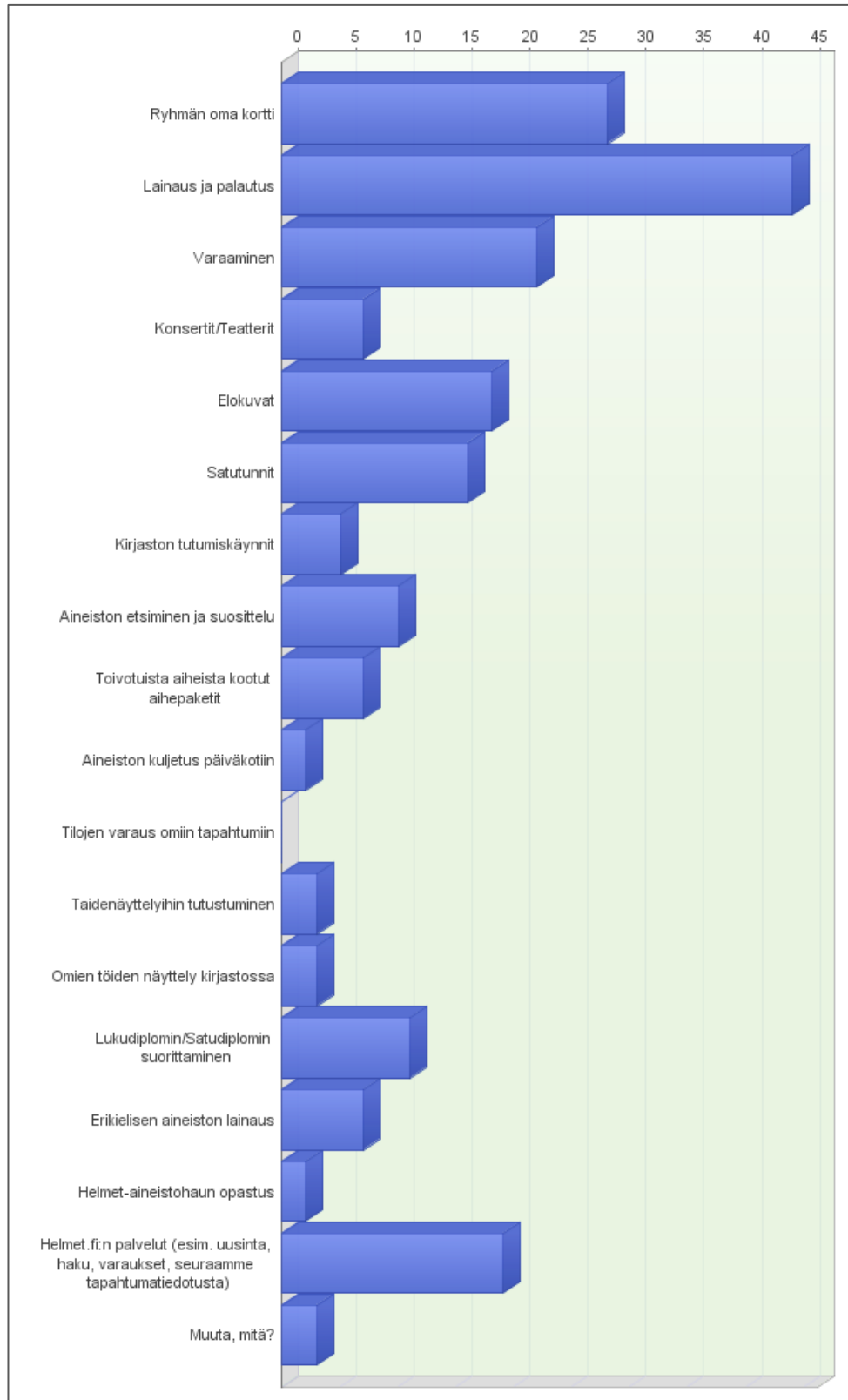
Yleisimmäksi syyksi olla käyttämättä Koivukylän kirjastoa paljastui jokin muu syy, jonka ilmoitettiin olevan vaihtelunhalu. (Ks. Taulukko 5.) Näistä 57 prosenttia (8 vastausta) ilmoitti: ”Kirjastoauto tulee päiväkodin parkkipaikalle tai sen läheisyyteen. (PHK). ”Tutustumme eri paikkoihin.” kuvasi asiaa 29 prosenttia (5 vastausta). (PHK). Vastaajista 18 prosenttia (3 vastausta) kertoi: ”Toinen kirjasto on lähellä henkilökunnan omaa kotia tai työmatkan varrella.” (PHK).

Taulukko 5. Kysymys: Käytättekö muita kirjastoja?

7.9. Ryhmien käyttämät palvelut

Eniten käytettyjä palveluja olivat lainaus ja palautus 93 prosenttia (44 ryhmää). (Ks. Taulukko 6.) Ryhmän oman kortin omistivat 57 prosenttia (27 ryhmää). 47 prosenttia (22 ryhmää) käytti aineiston varaamista. Helmet.fi sivujen käyttö neljäkymmentä prosenttia (19 ryhmää). Elokuvakerhossa oli käynyt 34 prosenttia (17 ryhmää). Satutunneilla ilmoitti osallistuneen 36 prosenttia (16 ryhmää). Satudiplomin oli suorittanut 25 prosenttia (12 ryhmää). ”Satudiplomi on tosi hyvä idea. Senhän voisi sisällyttää ihan vaikka pakollisena eskarivuoteen kuuluvaksi!” (HH). Aineiston etsimistä ja suosittelua oli käyttänyt 21 prosenttia (10 ryhmää), aineistopakettien keräämistä 15 prosenttia (7 ryhmää) ja erikielistä aineistoa 15 prosenttia (7 ryhmää). Kymmenen prosenttia (5 ryhmää) oli käynyt kirjaston tutustumiskäynnillä. ”Yllättävän laajasti palveluita käytetään”. (HH).

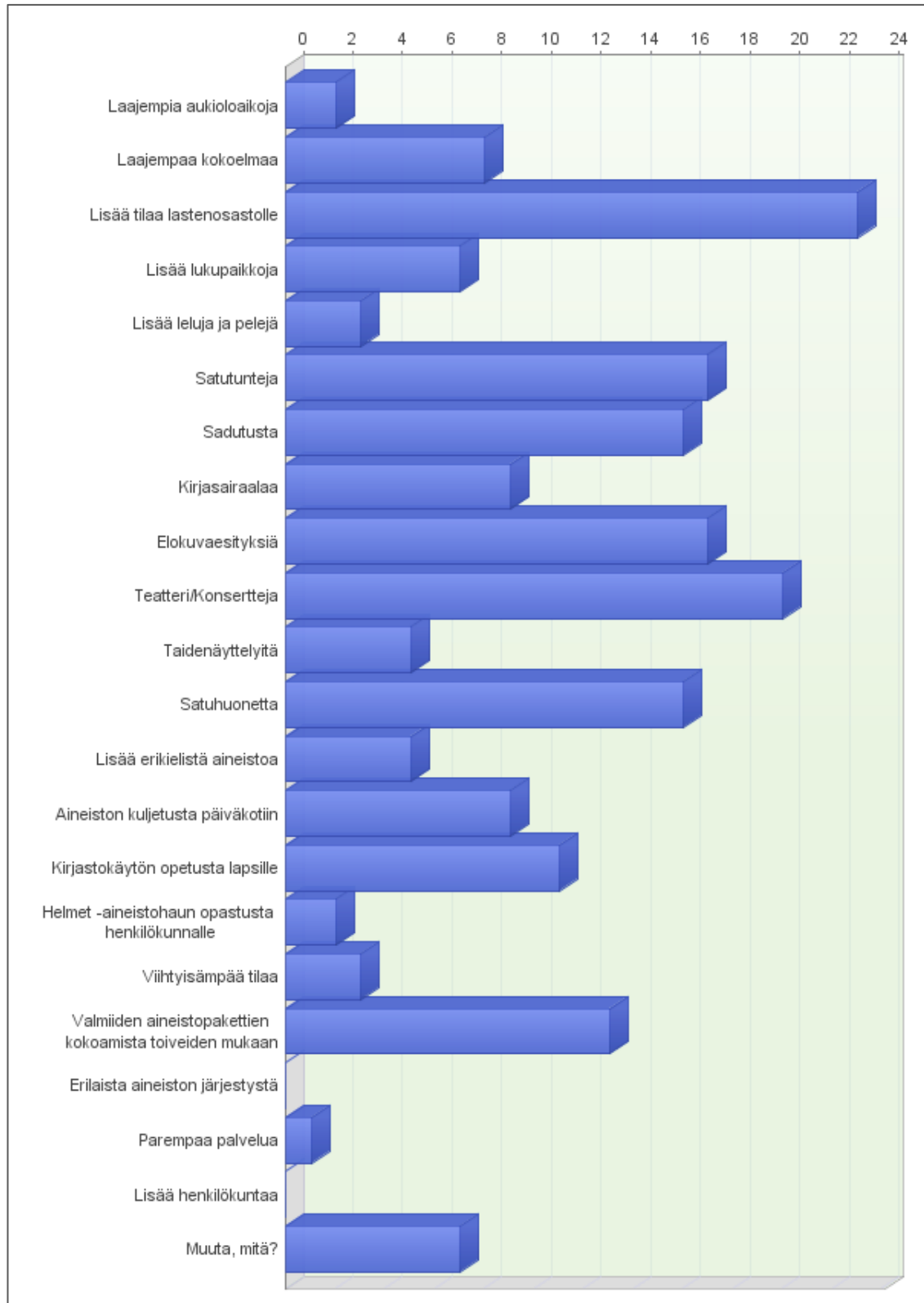
Taulukko 6. Kysymys: Mitä seuraavia palveluja ryhmänne on käyttänyt?

7.10 Toiveet kirjastoa kohtaan

Vaihtoehtoja tähän kysymykseen miettimisen avuksi oli esitetty 22. (Ks. Taulukko 7.) Mukana oli myös kysymys Muuta, mitä? Vastaaajia pyydettiin valitsemaan viisi tärkeintä. Jopa 49 prosenttia (22 ryhmää) vastaajista halusi lisää tilaa lastenosastolle. 42 prosenttia (20 ryhmää) nostivat toiselle sijalle teatterit ja konsertit, joiden pääasiallisena järjestäjänä kirjastossa toimivat Vantaan kulttuuripalvelut. Kolmanneksi eli 36 prosenttia vastaajista (17 ryhmää), toivoi elokuvaesityksiä ja satutunteja. Sadutusta kaipasi 34 prosenttia (16 ryhmää) ja omaa satuhuonetta 34 prosenttia (16 ryhmää) vastaajista.

Viidentenä 28 prosenttia (13 ryhmää) kyselyssä kohosi toive valmiiden aineistopakettien kokoamisesta. ”Päiväkotien omat kirjarahat ovat pienet. Aineistopaketit ovat loistava palvelu, just päiväkotien tarpeisiin, kumma ettei niitä käytetä enemmän?” (HH). Seitsemäntenä toivelistalla, 22 prosentilla (11 ryhmää), vastaajista oli kirjastokäytönopetus lapsille. Laajempia aukioaikoja toivoi neljä prosenttia (2 ryhmää), lisää pelejä tai leluja kuusi prosenttia (3 ryhmää) ja parempaa palvelua kaipasi kaksi prosenttia (1 ryhmä) vastaajista.

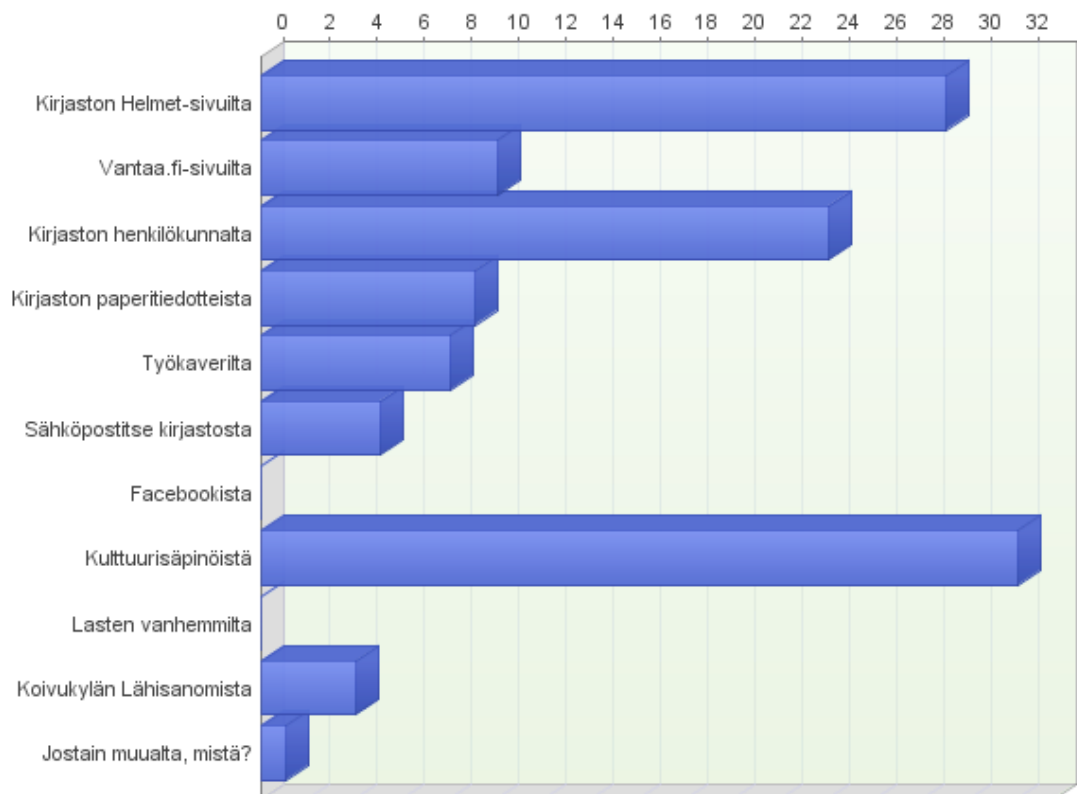
Viimeisessä Muuta, mitä? -kohdassa korostuu useaan kertaan toive kirjastoautosta. ”Kirjastoauton kulkeminen tärkeää! (PHK). ”Kirjastoauton palvelut ovat hyviä ja riittäviä meidän tarpeisiimme.” (PHK). ”Kirjastobussia päiväkodille!” (PHK). ”Toivomme kirjastoauton jatkumista.” (PHK). Listan viimeisenä on vielä vetoamus: ”Haluaisimme kirjaston lähemmäs päiväkotiamme.” (PHK).

Taulukko 7. Mitä toivoisitte kirjastolta?

7.11. Tietoa palveluista

Vastaajista seitsemänkymmentä prosenttia (32 ryhmää) kertoi saavansa tietoa kirjaston palveluista kulttuuripalveluiden julkaisemasta Kulttuurisäpinät - lehdestä. (Ks. Taulukko 8.) Lehteä jaetaan kirjastoissa, mutta se lähetetään myös suoraan päiväkoteihin. Helmet -sivujen kautta tietoa kirjaston palveluista ilmoitti löytävänsä 63 prosenttia (29 ryhmää) vastaajista. Suoraa tietoa kirjaston henkilökunnalta saa 52 prosenttia (24 ryhmää).

Kuva 8. Miten saatte tietoa kirjaston palveluista?

7.12. Muu palaute

Kyselyyn vastaajista 28 prosenttia (14 ryhmää) oli antanut jonkin verran lyhyttä vapaata palautetta ja toivomuksia Koivukylän ja Lumon kirjastoille sekä kirjastoautoon. Pääosin palaute oli erittäin positiivista ja siinä kiitettiin ystävällisestä ja ammattitaitoisesta palvelusta. Palautteessa korostettiin ystävällisen tervehtimisen merkitystä. Hyvästä yhteistyöstä mainittiin useampaan kertaan. Kiitoksia lähetettiin sekä Koivukylään, Lumoon että kirjastoautoon. Lisää luettavaa lapsil-

le, elokuvia ja muita esityksiä toivottiin lisää: ”Pikku-Kino-esityksiä voisi olla enemmän tai muita ilmaisesityksiä. Enää ei saa kerätä vanhemmilta rahaa teattereihin/konsertteihin.” (PHK). ”Lisää hyviä lastenkirjoja!” (PHK). Kirjastoauto korostui vastauksissa jälleen: ”Toivottavasti palvelu jatkuu myös syksyllä 2014, nyt kun Mikkolan kirjasto lakkautettiin.” (PHK) ”Kiva kun saatiin kirjastoauto käymään päiväkodilla. Kiitos!” (PHK). ”Toivoisimme kirjastoauton käyntiä, koska kirjasto on liian kaukana.” (PHK). ”Kirjasto on tärkeä paikka. Monille lapsille kirjasto jää vieraaksi, jos myöskään vanhempien kanssa ei käydä. (HH).

8 KYSELYN ANALYSOINTI JA POHDINTA

8.1 Vastausaktiivisuus, käyttäjien ikä ja palvelun saavutettavuus

Kyselyn aktiivisen vastaamisen oletetaan johtuvan kyselyn monivalintamuodosta ja esimiesten avusta kyselyn jakamisessa ryhmien vetäjille. Valmiit palautuskuoret helpottivat vastausten postitusta ja ensimmäiset vastaukset saatiin jo viikon päästä. Suurimmaksi kirjaston käyttäjäryhmäksi nousi 4 - 5 -vuotiaiden ikäryhmä. Yli puolella vastaajista kirjasto sijaitsee alle kilometrin matkan päässä ja noin kolmasosalla matkaa oli alle kaksi kilometriä, joten suurimmalle osalle palvelut olivat lähellä ja kirjaston saavutettavuutta voidaan pitää helppona päiväkotien ikäisille. Enemmistö vastaajista kertoi kulkevänsä kirjastoon kävellen, loput käyttivät bussia. Jos matka sopi käveltäväksi, sen todettiin olevan mukava liikuntasuoritus. Mikkolan kirjaston sulkeminen alensi merkittävästi alueen päiväkotien kirjastonkäyttöä ja joidenkin ryhmien kirjaston käyttö lakkaisi jopa kokonaan.

8.2 Käyttötiheys ja palvelun tärkeys

Vastaajista puolet ilmoitti käyvänsä kirjastossa kerran kuussa, mikä kuulostaa luonteeltaan ja pieni joukko vastaajista kertoi käyvänsä kirjastossa jopa viikoittain. Vastaajat pitivät kirjastopalveluja yleisesti erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Yllättävää oli, että viidesosa vastaajista ilmoitti, etteivät he käytä ollenkaan kirjastoa pitkän matkan tai heille päiväohjelmaan sopimattoman aikataulun takia. Niitäkin, jotka eivät edes halua käydä kirjastossa löytyi. Kyseessä saattoi olla vauvaikäisten ryhmät. Vai olisiko mahdollista, että päiväkodin henkilökunta oli todella turhautunut, koska lähikirjasto oli suljettu?

8.3 Kirjastoauton merkitys

Kyselyssä kirjastoauton merkitys päiväkodeille nousi esiin vahvana sekä kyselyn vastuksissa, että haastatteluissa. Toiveena oli, että ”edes” kirjastoauton palvelut jatkuvat. Toisaalta todettiin, että kirjasto-autoa on vaikea käyttää, jos se tulee esimerkiksi päiväunien aikaan. Aikataulujen muokkaaminen päiväkotien

toiveiden mukaan on kenties jonkin verran mahdollista, vaikka resurssit ovatkin pienet.

8.4 Kirjastossa käyvän ryhmän koko

Yleisin tapa lähteä kirjastoon oli osaryhmän kanssa. Pienryhmän kanssa liikkumista kuvailtiin yleisesti ottaen kaikille mukavampana. Pienryhmän kanssa aikuisella on enemmän aikaa olla lapsen kanssa kirjastossa. Aikuisen asenne, arvostus ja innostus kirjastoa kohtaan siirretään herkästi juuri näissä hetkissä. Alle kouluikäiset lapset eivät voi yksin käydä kirjastossa, vaan he tarvitsevat aikuisen tukea. Lapsi, jonka vanhemmilla ei kiinnostusta, tai vanhemmat, joille kirjaston palvelut eivät ole tuttuja, esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset lapset, on mahdollisuus päästä kirjastoon päiväkotiryhmän mukana. Myös muiden lasten kiinnostus kirjastoa kohtaan vahvistaa lapsessa kirjallisuuden arvostuksen tunnetta. Jopa kolmasosa vastaajista ilmoitti kuitenkin henkilökunnasta jonkun käyvän kirjastossa ihan yksin. Mielenkiintoista olisi vertailla päiväkotien henkilökunnan henkilökohtaisen lukuharrastuksen vaikutuksia työajan aktiivisuuteen kirjallisuuden ja kirjaston käytössä.

8.5 Aineistonkuljetus- ja elokuvakerhokokeilut

Viidesosa vastaajista haaveili aineiston kuljetusmahdollisuutta suoraan päiväkotiin. Järjestely vaatii kirjaston henkilökunnalta oman auton ja riittävästi henkilökuntaa. Asian järjestämiseksi tutkitaan kaupungin sisäistä kuljetusmahdollisuutta. Yksikään lapsi ei hankalan matkan takia saa jäädä ilman kirjaston palveluja. Tammikuun 2014 alussa alkaneessa elokuvakerhossa oli käynyt kevään aikana jopa 34 prosenttia vastaajista. Auditorion istumapaikat täyttyivät kaikissa esityksissä ja toimintaa on päätetty jatkaa. Kirjaston mediakasvatus on erilaista eri ikäryhmille. Alle kouluikäisten mediakasvatukseen kuuluvat esimerkiksi elokuvat, satutunnit, laadukkaat kuvakirjat, äänikirjat, elokuvat ja pelit.

8.6 Satudiplomi

Marraskuussa 2013 julkaistun Satudiplomin oli tähän mennessä suorittanut neljäsosa vastaajista. Haastattelujen aikana Satudiplomia esitettiin sisällytettäväksi

pakollisena kaikille esikouluvuoteen kuuluvaksi. Lapselle tarjottava kirjallisuuden pitää olla laadukasta ja monipuolista. Satudiplomiin kirjat valitaan huolella. Kirjasto haluaa olla tukemassa henkilökunnan ja lapsen mahdollisuutta ajantasaiseen ja tasa-arvoiseen kirjallisuudesta nauttimiseen.

8.7 Aineistopaketit

Aineiston etsimistä ja suosittelua oli käyttänyt vain viidesosa vastaajista, vaikka palvelua toivoi kuitenkin kolmasosa vastaajista. Vapaassa palautteessa aiheesta oli useampi maininta. Projektit ja erilaiset käsiteltävät aiheet saavat monipuolista vahvistusta kirjaston tarjoamasta aineistosta. Lukutaitojen tukemista toteutetaan kirjastossa monin eri tavoin. Aineistonhaun opastusta on järjestetty päiväkotien henkilökunnalle ja päiväkotien henkilökunnan tiedonhallintataitoihin kuuluu oleellisesti taito hyödyntää kirjaston kokoelmia ja tapaa, jolla tieto kirjastossa järjestetään.

8.8 Käytetyimmät ja toivotuimmat palvelut

Eniten käytettyjä palveluja olivat lainaus- ja palautusmahdollisuus, ryhmäkohmainen kortti ja Helmet.fi sivujen -palvelut. Satutunneilla käynti ja elokuvakerhotoimintaan osallistuminen tulivat seuraavina. Toivelistalla ensimmäisenä olivat lasten kirjastotilan laajentaminen ja oma satuhuone. Toive suuremmasta lastenosastosta on oikeutettu ja yhtäläinen kirjaston tahdon kanssa. Pieniä tilajärjestelyjä tehdään jatkuvasti, mutta todellinen laajennus voidaan ratkaista vasta mahdollisen uuden kirjaston yhteydessä.

Perinteiseen lastenkirjastotyöhön kuuluu tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen, jotka nousivat kyselyn toiseksi toivotuimmaksi palveluksi. Kulttuuritarjontaa alle kouluikäisille järjestää pääasiassa Vantaan kulttuuripalvelut jonne viesti toiveesta on välitetty. Tilaa tapahtumien järjestämiseen löytyy auditoriosta, päiväkotien on halutessaan mahdollista järjestää myös omia tapahtumia.

Satutunnit olivat toiveissa kolmantena ja kolmasosa vastaajista ilmoitti osallistuneensa niihin. Satutunteja järjestetään jatkossakin päiväkotien toiveiden mukaan erikseen sovittuina aikoina. Elokuvaesityksien jatkumista toivottiin neljän-

neksi eniten. Tämä toive toteutuu jo kuluvana syksynä ja esitykset jatkuvat myös vuonna 2015 ja käyttöön otetaan ennakkopaikkavaraukset toiminnan kasvavan suosion vuoksi

Viidenneksi noussut toive sadutuksesta hiukan yllättää. Sadutuksen ideana on dokumentoida lapsen omat tarinat. Tavoitteena on, että lasta kuunnellaan ja hänet otetaan vakavasti. (Järvinen yms. 2009, 178). Useimmiten tarinat alkavat tulla ja silloin aikuisen täytyy olla valppaana kirjaamisen kanssa. Sadutushetkessä ovat läsnä vain lapsi ja aikuinen, joten voidaan ajatella, että tutulle päiväkodinhenkilökunnalle sadun kertominen olisi helpompaa.

8.9 Tietoa palveluista

Tietoa kirjaston palveluista saadaan Kulttuurisäpinöistä ja Helmet -sivuilta. Yli puolet kertoi kuitenkin saavansa tietoa suoraan kirjaston henkilökunnalta. Kirjastossa suositaan ruohonjuurimarkkinointia Word of mouth -markkinoinnin (WOM) ideaa. Kertomalla palveluista ja juttelemalla ihmisten kanssa saadaan päivitettyä tietoa toivotuista palveluista. Keskusteluissa on tärkeää asiakkaiden rehellisten mielipiteiden arvostaminen, olivat ne sitten positiivisia, negatiivisia tai neutraaleja. (Sernovitz 2007, 48.)

Kirjaston haluaa reagoida mahdollisimman herkästi ja nopeasti asiakkaiden toiveisiin. Palveluista tiedottaminen vaatii jatkuvaa uudistamista. Kirjaston ja näkyvyyttä voidaan lisätä esimerkiksi osallistumalla varhaiskasvattajien koulutuspäiville. Satudiplomin markkinointia on jo lisätty ja muun tiedottamisen rinnalle on suunnitteilla kirjaston palveluista koostettava markkinointiesite alueen varhaiskasvatuksen käyttöön.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyn pohjalta saa käsityksen, että päiväkodit pitävät kirjaston palveluja tärkeinä ja pääsääntöisesti palveluihin ollaan tyytyväisiä. Kysely oli suunniteltu koskemaan Koivukylän kirjaston palveluja, mutta koska alueen päiväkodit käyttävät vaihtelevasti eri kirjastoja sekä kirjastoautoa saatiin kyselyn kautta tietoa laajemmin päiväkotien kirjastojen käytöstä ja toiveista.

Kirjastoon oli suhteellisen helppoa tulla, ja eri kirjastoja ja kirjasto-autoa käytetään vaihtelun vuoksi. Mikkolan alueella korostui kirjaston lopettamisesta johtuvat kirjaston saavutettavuuden esteet. Kirjastoauton merkitys päiväkodeille nousi vahvana. Ilmaisia kulttuuritapahtumia toivottiin lisää. Elokuvakerhon jatkamista toivottiin ja toimintaa jatketaan. Lastenosaston laajennustoive jää odottamaan uutta kirjastotilaa, mutta pienempiä tilaratkaisuja kehitetään jatkuvasti. Satudiplomia markkinointia lisätään ja diplomia suositellaan erityisesti esikoulu-ryhmille. Valmiiden aineistopakettien keräämistä eri aihealueista nähtiin erittäin hyödyllisenä. Kiinnostusta herätti myös aineiston kuljetuskokeilu.

Kirjaston ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä yhteistyö on merkityksellistä ja sitä on tärkeää jalostaa. Koko Vantaalla kirjaston ja varhaiskasvatuksen alueellinen yhteistyö melko hajanaista ja kehittyäkseen tarvitsee sekä resursseja että koordinointia. Yhteistyötä tehdään lapsen eduksi. Kirjasto kokee tarpeelliseksi laatia erillisen Koivukylän suuralueen varhaiskasvatuksen käyttöön suunnatun palveluesitteen. Kirjaston lastenkirjastotyöryhmän mielestä tiedottamisen ja näkyvyyden lisäämiseen on tarvetta koko kaupungissa, siksi esitteestä on päätetty tehdä kaupunkitasoinen.

Uudet lukutaidot pohjaavat perinteiseen lukutaitoon. Kirjojen kautta lapsi löytää niiden luokse. Lapsi tarvitsee erilaista aineistoa ja lukemista kehittyäkseen, kasvaakseen ja muodostaakseen maailmankuvansa. Lukemisen malli tulee aikuiselta. On tärkeää, että lapsi näkee lähiympäristössään, (kuten kodissa, hoitopaikassa ja isovanhemmilla) kirjoja, ja että niitä luetaan hänen kanssaan. Aikuisen oikeus on tuoda pieni lapsi kirjojen keskelle kirjastoon. Lapselle lukeminen tarkoittaa huomionantamista ja rakkautta.

LÄHTEET

- Ahvenjärvi, K. & Kirstinä, L. 2013. Kirjallisuuden opetuksen käsikirja. Helsinki: SKS.
- Ainutlaatuinen Koivukylä. 2009. Koivukylän kehittämistyöryhmän raportti 30.4.2009. Viitattu 6.6.2014
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/32932_Koivukylaraportti.pdf
- Avaa lastenkirja!: johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön. 2001. Suojala, M. & Karjalainen, M. (toim.). Helsinki: Lasten keskus.
- Bettelheim, B. 1984. Satujen lumous, merkitys ja arvo. Porvoo: WSOY.
- Bergqvist, P. & Karlsson, K. 2005. Samarbete mellan bibliotek och förskola. En studie om huruvida samarbete kan främja barns och särskilt invandrabarns språkutveckling 2005:62 Magisteruppsats i biblioteks och informationvetenskap. Högskolan i Borås/Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap (BHS) Viitattu 10.10.2014 <http://bada.hb.se/bitstream/2320/1344/1/05-62.pdf>
- Haapaniemi-Maula, R. 1997. Satu lapsen kasvattajan. Teoksessa Jokipaltio, J. (toim.). Sadun voimat 1. Jyväskylä. Gummerus.
- Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus, Hämeenlinna: Tammi.
- Herkman, J. & Vainikka, E. 2012. Lukemisen tavat. Tampere: Tampere University Press.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hyvä paha media. 2009. Käyttöopas kriittiseen medialukutaitoon. Suomen lasten -ja nuorten säätiö. Viitattu 14.6.2014. http://www.nuori.fi/filebank/51-hyva_paha_media.pdf
- Hänninen, M. 2008. Kirjastopalveluja varhaiskasvatukseen. Kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittäminen - Johtajuus 2.0. AMK opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu.
- Järvinen, M.; Laine A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kirjapaja.
- Jyväskylän yliopiston www -sivut Tiivistelmä Pirjo Linnakylän esitelmästä. Viitattu 17.5.2014. <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2001/05/tiedote-2007-09-18-15-03-07-886579>
- Karvonen, P. 2005. Päiväkotilasten lukuleikit. Lukutaidon ja lukemistietoisuuden kehittyminen interventiotutkimuksessa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 29.07.2014. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13344/9513921832.pdf?sequence=1>
- Kieliverkoston www-sivut 2013. Luokka M-R: Opetussuunnitelmat uudistuvat. Viitattu 30.07.2014. <http://www.kieliverkosto.fi/article/opetussuunnitelmat-uudistuvat-tekstien-lukijasta-ja-kirjoittajasta-monilukutaituriksi/>
- Kirjastolaki 4.12.1998/90
- Kirjastosategia 2010. Opetusministeriö 2003:1. Tiedon ja saatavuuden politiikka http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_98_strategia.pdf?lang=fi viitattu 13.6. 2014

- Korkeamäki, R-L. 2011. Lapselle lukeminen - vanhanaikaistako? Lapsi ja kieli: kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Nurmilaakso, M & Välimäki, A-M. (toim.) Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Unigrafia.
- Kuivasmäki, R. 2002. Pohjolan satukvartetti kulttuurien yhdistäjänä. Teoksessa. Ainali, E. (toim.) Kirja kantaa - tarina tukee. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Laukka, M. 1997. Kuvakirja on kaveri, silta, matka tai sukellus tuntemattomaan. Teoksessa Jokipaltio, J. (toim.) 1997. Sadun voimat 1. Jyväskylä: Gummerus.
- Laulajainen, L. 2013. Sanan taika. Esseitä ja artikkeleita. Helsinki: Books on demand.
- Lehtonen, H. 1993. Lukutaidon kehittyminen ja sen yhteydet nimeämiseen, motivaatioon ja koulumenestykseen. Väitöskirja. Acta Universitas Tampereensis A 380. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Lerkkanen, M-K. 2006. Lukemaan oppiminen ja opettaminen esi- ja alkuopetuksessa. Helsinki: WSOY.
- Loivamaa, I.2008. Kirjoja kaikenikäisille. Teoksessa Syötä satuja, lukuevättä lapsuuteen. Loivamaa I. (toim.) Helsinki: Tammi. 64 - 68.
- Lukutaitovuoden sanastoa. Suomen kielen lautakunnan suosituksia. Kielikello 4/1990. Viitattu 17.5.2014 <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=815>
- Lukukeskuksen www-sivut 2014. Viitattu 16.10.2014 <http://www.lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2/>
- Marttila, T. 2007. Lastenkirjoissa kuplii nauru. Teoksessa Pentikäinen L.; Ruhala A. & Niinistö H., (toim.) Mediametkaa osa 2. Mediakasvatuskeskus Metka. Gummerrus. Jyväskylä, 88-91.
- Mäkelä, M-L. 2002. Satuseikkailu kirjastossa. BTJ kirjastopalvelu, Helsinki.
- Niilo Mäki -Instituutin & Jyväskylän yliopiston Lukimat www-sivut 2014. Tietoverkkovälitteinen lukemisen ja matematiikan oppimis- ja arviointiympäristö. Viitattu 15.6.2014 <http://www.lukimat.fi/lukeminen/tietopalvelu/lukivaikkeudet-1>
- Niilo Mäki -Instituutin www-sivut 2014. Viitattu 6.10.2014 <http://www.nmi.fi/oppimisvaikeudet/lukeminen>
- Nurmilaakso, M. 2006. Lukemisen alkeita päiväkodissa. Käyttäytymistieteiden tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 267. Helsingin yliopisto. Helsinki: Yliopistopaino.
- Oittinen, R. 2001. Kääntäjä kääntää kuvia. Teoksessa Rättyä, K. & Raussi, R. (toim). Tutkiva katse kuvakirjaan. Helsinki: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti ja BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015. Viitattu 11.9.2014 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm32.pdf?lang=fi>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Yleisten kirjastojen laatusuositus. Helsinki: Opetusministeriön julkaisuja 2010:20. Viitattu 15.6.2014 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OKM20.pdf?lang=fi>
- Ottosson, M. 2006. Med böcker växer både ordförråd och språkkänsla. Teoksessa Boken om läsning. Ljungström V. & Hansson, C. Tukholma: Barnens bokklubb
- Puupponen, H. 2003. Laajeneva ja moninaistuva lukutaito. Jyväskylän avoin yliopisto. Viitattu 19.5.2014. <http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/viestinta/t2/>

- Rautpihan toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelma 2014. Viitattu 3.9.2014
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/96611_Rautpihan_toimintayksikko_-_Vasu.pdf
- Sernovitz, A. 2007, 'Share This Article!', Fast Company 113, 48. Viitattu 10.11.2014
<http://www.fastcompany.com/>
- Sinkko, P. 25.4.2013. Tavoitteena monilukutaito OPS -blogi. Viitattu 30.7. 2014
http://www.oph.fi/ops2016/blogi/103/0/tavoitteena_monilukutaito
- Sippola, M.2008. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten lukutaito. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Viitattu 17.5.2014
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18724/URN_NBN_fi_jyu-200806305570.pdf?sequence=1
- Sullivan, A., Brown, M. 2013. Reading for pleasure puts children ahead in the classroom, study finds. Viitattu 30.6.2014 <http://www.ioe.ac.uk/newsEvents/89938.html>
- Svenska barnboksakademin 2014. 17 skäl för barnboken. Viitattu 30.6.2014
<http://www.barnboksakademin.com/17skal/index.shtml>
- Takala, M. 2006. Mitä on dysleksia? Teoksessa Takala, M., & Kontu E. (toim.) Lukivaikeudesta Lukitaitoon. Palmenia-sarja, Helsinki, Yliopistopaino, 65 - 86.
- THL 2014. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 15.9.2014
http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoretjaperheet/lait_oppaat/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/linjaavat_asiakirjat_ja_suunnitelmat/vasu-asiakirja
- Vantaan kaupunginkirjaston tilastotietoja 2013. Viitattu 11.9.2014
<http://www.hri.fi/dataset/vantaan-kaupunginkirjaston-lainausmaat>
- Vantaalaisia kehityssuuntia 1/2012. Viitattu 3.9.2014
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/77572_1_2012.pdf
- Vantaan kaupunginkirjaston lukudiplomin www-sivut 2014. Viitattu 15.9.2014
<http://kirjasto.vantaa.fi/lukudiplomi/index.php?dipl=15>
- Vantaan päivähoidon www-sivut 2014. Viitattu 15.9.2014 <http://www.vantaa.fi/paivahoito>
- Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012. Viitattu 3.9.2014
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/84881_www_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf
- Vantaan väestöennuste 2013. Viitattu 3.9.2014
http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/91547_Vaestoennuste_2013_netti.pdf
- Voipio, M., 2010. Tyttö, miekka ja muutama käärme. Teoksessa Kolu, K. (toim.) 2010 Suomalainen satu 1. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Ylönen H., 2000. Loihditut linnut: satujen merkitys lapsille. Helsinki: Tammi.

Kirjaston käytön kysely Koivukylän suuralueen päiväkotiryhmille

Päiväkodin ja päiväkotiryhmän nimi:

Olkaa hyvä ja rastittakaa oikeat vastaukset.

1. Ryhmän ikäjakauma

- 0-3v
- 3-4v
- 4-5v
- 5-6v
- 6v-

2. Kuinka tärkeänä pidätte kirjaston palveluja ryhmällemme?

- Erittäin tärkeänä
- Tärkeänä
- Melko tärkeänä
- Samantekevänä

3. Kuinka usein käytte kirjastossa?

- Kerran viikossa
- Kerran kuukaudessa
- Kaksi kertaa kuukaudessa
- Joka toinen kuukausi
- 1-2 kertaa lukukaudessa
- Kerran vuodessa
- Emme koskaan
- Emme käytä kirjastoa.
- Jos ette käytä, miksi?

4. Miten usein haluaisitte käydä?

- Kerran viikossa
- Kaksi kertaa kuukaudessa
- Kerran kuukaudessa
- 5-6 kuukaudessa
- 3-4 kertaa vuodessa
- Kerran vuodessa
- Emme koskaan

5. Miten pitkä matka kirjastoon on päiväkodistanne?

- Alle 1km
- 1 -2 km
- 3 -4 km
- 4-5 km
- yli 5km

6. Miten yleensä kuljette kirjastoon?

- Kävelen
- Bussilla
- Junalla

8. Millä kokoonpanolla käytte kirjastossa?

- Koko ryhmän kanssa
- Osaryhmän kanssa
- Muutaman lapsen kanssa
- Henkilökunnasta joku yksin

9. Käytättekö muita kirjastoja? Jos käytätte, miksi?

- Paremmat kulkuyhteydet
- Lähempi sijainti
- Suuremmat tilat
- Laajemmat kokoelmat
- Parempi palvelu
- Jokin muu syy, mikä?

(Kysely jatkuu kääntöpuolella -->)

10. Mitä seuraavia palveluja ryhmänne on käyttänyt?

- Ryhmän oma kortti
- Lainausta ja palautus
- Varaaminen
- Konsertit/Teatterit
- Elokuvat
- Satutunnit
- Kirjastoon tutustumiskäynnit
- Aineiston etsiminen ja suosittelu
- Toivotuista aiheista kootut aihepaketit
- Aineiston kuljetus päiväkotiin
- Tilojen varaus omiin tapahtumiin
- Taidenäyttelyihin tutustuminen
- Omien töiden näyttely kirjastossa
- Lukudiplomi/Satudiplomi suorittaminen
- Erikielisen aineiston lainaus
- Helmet- aineistohaun opastus
- Helmet.fi palvelut (esim. uusinta, haku, varaukset, seuraamme tapahtumatiidotusta)
- Muuta mitä?

11. Mitä toivoisitte kirjastolta? (valitse 5 tärkeintä)

- Laajempia aukioloaikoja
- Laajempaa kokoelmaa
- Lisää tilaa lastenosastolle
- Lisää lukupaikkoja
- Lisää leluja ja pelejä
- Satutunteja
- Sadutusta
- Kirjasairaalaa
- Elokuvaesityksiä
- Teatteri/Konsertteja
- Taidenäyttelyitä
- Satuhuonetta
- Lisää erikielistä aineistoa
- Aineiston kuljetusta päiväkotiin
- Kirjastokäytön opetusta lapsille
- Helmet -aineistohaun opastusta henkilökunnalle
- Viihtyisämpää tilaa

- Valmiiden aineistopakettien kokoamista
- toiveiden mukaan
- Erialaista aineistonjärjestystä
- Parempaa palvelua
- Lisää henkilökuntaa
- Mitä muuta?

12. Miten saatte tietoa kirjaston palveluista? (valitse 3 tärkeintä)

- Kirjaston Helmet-sivuilta
- Vantaa.fi sivuilta
- Kirjaston henkilökunnalta
- Kirjaston paperitiedotteista
- Työkaverilta
- Sähköpostitse kirjastosta
- Facebookista
- Kulttuurisäpinöistä
- Lasten vanhemmilta
- Koivukylän Lähisanomista
- Jostain muualta. Mistä?

13. Muuta palautetta ja terveisiä kirjastolle.

Kiitos yhteistyöstä!
Jaana Lehti
 Koivukylän kirjasto

Hyvä Päiväkodinjohtaja!

Vantaa 3.6.2014

Työskentelen Koivukylän kirjastossa ja opiskelen samalla Turun ammattikorkeakoulussa. Kysymyksessä on lopputyöhöni liittyvä Koivukylän suuralueen päiväkotiryhmien kirjaston käyttötutkimus. Päiväkodit ovat meille tärkeä asiakasryhmä. Tarkoitus on kyselyn avulla kartoittaa päiväkotiryhmien kirjastonkäyttöä ja kehittää niiden pohjalta kirjaston palveluja.

Toivottavasti teiltä löytyisi aikaa ja kiinnostusta vastata liitteenä olevaan kyselyyn. Kysely on monivalintakysely ja siihen menee aikaa noin 5 minuuttia. Toivoisin, että mahdollisimman moni ryhmä vastaisi kyselyyn, mutta halutessanne voitte täyttää vain yhden yhteisen kyselyn.

Ohessa on myös valmis palautuskuori. Kyselyn on saatu lupa Vantaan varhaiskasvatuksen kehittämispäällikkö Jarmo Lounassalolta. Kerron lisätietoja mielelläni sähköpostitse tai puhelimitse.

Kysely pitäisi palauttaa 30.6.2014 mennessä.

Kiitoksia yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin,

Jaana Lehti

vs. kirjastonhoitaja

Koivukylän kirjasto

[jaana.lehti\(at\)vantaa.fi](mailto:jaana.lehti@vantaa.fi)

09 8392 4510

Liitteet:

Kyselykaavakkeet

Vastauskirjekuori